

Väestöliitto

TOIMINTASUUNNITELMA 2010

Syyskokouksen hyväksymä 25.11.2009

SISÄLLYS

Yleistä	3
Perhetoiminnot	8
Lastenhoito	9
Arki Haltuun	10
Perheverkko	11
Parisuhdekeskus	12
Kotipuu	
Murkkunetti	13
Perhenetti ja Parisuhde-Vastaamo	14
Perheklänikka	15
Monikulttuurinen Osaamiskeskus - Kotipuu	16
Kansainvälisen kehityksen yksikkö	19
Seksuaaliterveys	24
Seksuaaliterveysklänikka	
NUSKA	26
NAO	27
Miehen Aika	29
Perinnöllisyys	31
Väestöntutkimuslaitos	34
Hallinto	
Viestintä	40
Netti-Väestöliitto	42
Henkilöstö	42
Talous	43

TOIMINTASUUNNITELMA 2010

Yleistä

Väestöliitto uudisti sääntönsä 2009 ja käynnisti strategiatyön. Uusissa säännöissä korostuu koko väestön ja erityisesti perheiden ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä onnellisen ja tasapainoisen elämän edellytysten luominen. Tavoitteidensa toteuttamiseksi Väestöliitto toimii yhteiskunnallisena vaikuttajana, valistajana, tiedottajana ja kouluttajana, tuottaa palveluja ja harjoittaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön.

Liiton jäsenistö on monipuolinen koostuen yhdistyksistä ja säätiöistä, jotka haluavat olla mukana ajamassa Väestöliiton tavoitteita. Uudet säännöt avaavat myös yksityishenkilöille mahdollisuuden liittyä Väestöliiton kannattajajäseniksi. Hallituksen jäsenten toimikausi pitenee kolmeen vuoteen. Toimikausia voi olla korkeintaan kaksi. Puheenjohtajan toimikausi on korkeintaan yhdeksän vuotta.

Strategia sisältää Väestöliiton yhteiskuntapoliittiset tavoitteet eli teesit, joita Väestöliitto pitää vaikuttamistoiminnassaan esillä seuraavan viiden vuoden aikana. Liiton strategiassa korostuu ennaltaehkäisevä työote, sosiaalisten innovaatioiden kehittäminen, palvelujen tehokkaampi järjestäminen ja saavutettavuuden parantaminen. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on ehkäistä kansallisella tasolla terveysriskejä ja sosiaalista syrjäytymistä. Väestöliiton vahvuus on kyvyssä yhdistää asiakastyöstä saatu käytännön kokemus ja tieteellisen tutkimustyön tuottama tieto luotettavaksi asiantuntijuudeksi. Järjestölähtöistä auttamistyötä kohdistetaan entistä määrätietoisemmin perheisiin ja nuoriin, jotka ovat vaarassa syrjäytyä tai jotka muuten elävät haasteellista elämänvaihetta.

Vaikuttavuutta tehostetaan käynnistämällä verkostoja ja kumppanuuksia muun muassa muiden järjestöjen, kuntien, yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa. Väestöliiton sisäistä yhteistyötä edistetään käynnistämällä Perheiden hyvinvoinnin, Nuorten hyvinvoinnin ja Tasapainoisen väestönkehityksen toimintaohjelmat. Toimintaohjelmissa hyödynnetään koko Väestöliiton monipuolista asiantuntemusta. Monipuoliset ja riittävän suuret kokonaisuudet edistävät sosiaalisten innovaatioiden syntymistä ja niiden vaikuttavuutta. Toimintaohjelmien toteuttaminen edellyttää Väestöliiton organisaation kehittämistä ja ohjelmajohtajien rekrytoimista lähivuosien aikana.

Palvelujen ja asiantuntemuksen saavutettavuutta ja kattavuutta parannetaan kehittämällä netin kautta tapahtuvaa toimintaa Netti-Väestöliitossa. Vaikuttavuutta parannetaan käynnistämällä asiantuntijavetoisia vertaistukiryhmiä muun muassa seksuaalista kaltoin kohtelua kokeneiden omaisille sekä lasta odottaville ja pikkulapsiperheille.

Väestöliitto ei pyri tuottamaan palveluja, jotka lainsäädännön mukaan kuuluvat julkisen vallan vastuulle. Asiantuntijuuden ylläpitäminen edellyttää kuitenkin jonkin verran asiakaskontakteja mm. nuorten avoimissa oivissa, perheverkossa ja perinnöllisyysklinikalla. Laajamittainen palvelutoiminta on yhtiöitetty Väestöliiton klinikat Oy:öön ja suunnitelmia Väestöliiton Perhe- ja Lastenhoitopalvelu Oy:n perustamisesta on tehty. Koulutus – ja julkaisutoiminta toteutetaan VL- Markkinointi Oy:n kautta.

Toimintaympäristö

Taantuma lisää epävarmuutta sekä yksittäisten perheiden että kuntien taloudessa. Taantuma vaikeuttaa erityisesti nuorten pääsyä työmarkkinoille ja kiristää yksinhuoltajaperheiden ansiomahdollisuuksia. Lomautusten ja irtisanomisien pelko lisää ihmisten ahdistusta ja vaikuttaa myös kotien ilmapiiriin. Nyt olisikin erityisen tärkeää turvata peruspalvelujen laatu ja saatavuus. Kuntien taloustilanne vaikeuttaa palvelujen kehittämistä ja suoranaisia leikkauksia on tiedossa. Väestöliiton järjestölähtöisessä auttamistyössä on varauduttava asiakasmäärän kasvuun. Kysyntään vastaaminen edellyttää kuitenkin RAY:n tuen kasvua.

Tarkoituksena oli yhtiöittää kunnille ja yrityksille myytävä lastenhoitotoiminta syksyllä 2009. Kuntatalouden kiristyminen tulee vaikeuttamaan uuden palveluyrityksen alkutaivalta, joten yhtiöittämistä joudutaan siirtämään. Mikäli

RAY pitää kiinni suunnitelmistaan lopettaa tukensa suoraan perheille myytävään lastenhoitoon jäävät perheet ilman tukea.

Taantuma lisää kriittistä ilmapiiriä maahanmuuttajia kohtaan. Väestöliiton keskeisenä tehtävänä on puolustaa monikulttuurista yhteiskuntaa ja lisätä molemminpuolista ymmärtämystä. Tämä on erityisen tärkeää jo siitäkin syystä, että Suomessa on kasvava joukko toisen polven maahanmuuttajia, joiden integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan on ensiarvoisen tärkeää. He ovat voimavara kun taantumien jälkeen on odotettavissa työntekijäpula.

Raha-automaattiyhdistyksen merkitys Väestöliiton taloudessa on keskeinen. Kuluvana vuonna sen avustukset kattivat noin 40 % järjestön tulonmuodostuksesta. RAY arvioi itse, että sen tulot vähenevät ensi ja seuraavana vuonna. Vuodelle 2010 on esitetty vain yksi uusi hanke, Perhenetti, jota RAY:n toivotaan tukevan. RAY:n strategian mukaisesti lisätään muun muassa vertaistukitoiminnan osuutta ja suunnataan RAY:n tukema järjestölähtöinen auttamistyö syrjäytymisvaarassa tai haasteellisissa elämäntilanteissa oleville asiakkaille.

Kolmannes rahoituksesta saadaan oman toiminnan tuottoina. Taantumien arvellaan vähentävän lapsettomuushoitoin hin hakeutumista ja lastenhoitopalvelujen käyttöä. Toisaalta Väestöliiton parisuhde- ja seksuaaliterapiaan on runsaasti kysyntää, johon ei pystytä vastaamaan. Toimintavuonna selvitetään asiakaspalvelutoiminnan yhdistämismahdollisuudet. Myös julkaisu- ja koulutustoimintaa tehostetaan. Niistä saatava mahdollinen ylijäämä käytetään Väestöliiton perheiden ja nuorten hyväksi tehtävään työhön.

Väestöliiton on jatkossa hyödynnettävä entistä monipuolisemmin eri rahoituslähteitä kuten ESR, Euroopan Unionin rahoittamat projektit, Suomen Akatemia, Kulttuurirahasto, Opetusministeriön tuki jne. Tämä edellyttää EU-rahoitteisen projektiosaamisen kehittämistä ja muutoinkin varainhankinnan keskittämistä.

Yritykset ovat tulleet entistä merkittävimmiksi järjestöjen tukijoiksi ja yhteistyökumppaneiksi. Väestöliitossa on toiminut pari vuotta yhteyspäällikkö, jonka pääasiallinen tehtävä on ollut hankkia yritysten tukea Väestöliiton toiminoille. Työ on osoittautunut haasteelliseksi. Nykytilanteessa se on entistä vaikeampaa.

Yhteenvedon voidaan todeta, että tarve Väestöliiton kaltaiselle monialaiselle asiantuntijajärjestölle kasvaa erityisesti kun taantuma vähentää perheiden, nuorten ja lasten hyvinvointia. Taantuma kuitenkin heikentää myös Väestöliiton mahdollisuuksia vastata ihmisten hätään. Väestöliitto joutuukin kohdentamaan palveluitaan niitä eniten tarvitseville ja toisaalta tehostamaan maksullisia palvelujaan ja etsimään uusia rahoituslähteitä.

VÄESTÖLIITTO YHTEISKUNNALLISENA VAIKUTTAJANA

Väestöliiton tavoitteena on olla yhteiskunnallinen toimija, jonka mielipidettä sekä päättäjät että kansalaiset arvostavat. Väestöliitto kantaa huolta perheiden, lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja edistää hyvää vanhemmuutta, toimivia parisuhteita, seksuaaliterveyttä ja – oikeuksia sekä monikulttuurisuuden näkemistä kansallisena voimavarana. Väestöliitto tunnistaa herkästi pienetkin signaalit ja tuo rohkeasti esille havaitsemiaan yhteiskunnallisia epäkohtia.

Perheiden hyvinvointi

Suunnitelmavuonna Väestöliitto korostaa perheiden kannalta keskeisten peruspalvelujen merkitystä. Huonoissakin taloudellisissa olosuhteissa – ja erityisesti silloin – on pidettävä huolta neuvoloiden, päivähoiton, koulun, perusterveydenhuollon, oppilashuollon, kotipalveluiden ja lasten ja nuorten vapaa-ajanpalveluiden laadusta ja saatavuudesta. Kun peruspalveluihin panostetaan kunnolla paine kalliisiin erityispalveluihin vähenee. Väestöliitto tuottaa tietoa perheiden olosuhteista ja pyrkii vaikuttamaan valtion ja kuntien päättäjiin, jotta edellisen laman aikana tehtyjen leikkausten kaltaisilta virheiltiltä välttyttäisiin.

Vuosi 2010 on Euroopan Unionin Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastainen vuosi. Väestöliitto kiinnittää vuoden aikana huomiota erityisesti köyhien lapsiperheiden sekä maahanmuuttajaperheiden tilanteeseen. Tutkimusten mukaan köyhyys keskittyy yksinhuoltajaperheisiin, monilapsisiin perheisiin sekä nuoriin lapsiperheisiin. Väestöliitto

vaikuttaa valmisteilla olevaan sosiaaliturvauudistukseen niin, että perhe-etuuksia korotettaisiin ja niiden taso sidotaisiin indeksiin. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan Väestöliitto pyrkii tunnistamaan köyhyyteen johtavia riskitekijöitä eri väestöryhmissä. Yhteistyötä Suomen köyhyyden vastaisessa verkostossa, EAPN-FIN- jatketaan ja tuodaan siellä esille erityisesti lapsiperheiden ja nuorten köyhyyteen liittyviä kysymyksiä.

Väestöliitto kannattaa laajaa ja monipuolista perhekäsitystä. Yksinhuoltajaperheet, uusperheet, monikulttuuriset perheet tai samaa sukupuolta olevien perheet ovat tulleet yleisemmiksi. Kaikki perheet ansaitsevat yhteiskunnan arvostuksen ja yhdenvertaisen kohtelun. Yhteiskunnan palveluja tulee kehittää myös maahanmuuttajien perheenjäsenten tarpeista lähtien.

Väestöliitto ajaa vastuullisen vanhemmuuden ja toimivan parisuhteen arvostamista. Perheystävällinen työkuultuuri edistää perheiden jaksamista. Perheet tarvitsevat aikaa erityisesti pikkulapsivaiheessa. Myös lasten murrosiässä, sairastuneen perheenjäsenen tai ikääntyneen omaisen hoidon järjestelyissä tarvitaan työelämän joustavuutta. Parisuhteessa elämisen taitoja tulisi vahvistaa lähtien ihmissuhdetaitojen ja ystävyystaitojen vahvistamisesta. Yhteiskunnan on tuettava parisuhdekriisien ja seksuaaliongelmien nopeaa selvittämistä. Erotilanteessa on tuettava vanhemmuuden jatkumista ja ehkäistävä huoltajuusriitoja.

Liiton perhepoliittiset tavoitteet on kirjattu Väestöliiton perhepoliittiseen ohjelmaan. Ohjelma päivitetään ja uudistettu ohjelma on käytössä toimintavuoden aikana. Myös Väestöpoliittinen ohjelma uusitaan.

Seksuaaliterveys ja -oikeudet

Jokaisella on oikeus seksuaaliterveyteen ja sitä edistäviin palveluihin ja tietoon asuinpaikasta riippumatta. Väestöliitto korostaa, että kunnilla on päävastuu seksuaaliterveyspalveluista. Seksuaaliterveyspalvelujen saatavuus ja laatu vaihtelevat maan eri osissa. Palveluja tulisi kehittää huomioiden erityisesti seksuaalinen moninaisuus sekä ikääntyvien, vammaisten ja maahanmuuttajien tarpeet. Hyvä seksuaaliterveys edistää ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja siten kansanterveyttä.

Seksuaalinen hyväksikäyttö on vaiettu ja monimutkainen ongelma, joka vaatii pitkäjänteistä ja monien eri tahojen yhteistyötä ja kehittämistä jotta ilmiötä voidaan ehkäistä ja uhreja ja heidän omaisiaan auttaa. Vuosittain noin 1000 tapausta päätyy poliisin tietoon. Todennäköisesti uhrien määrä on moninkertainen. Oikeuskäsittelykään ei takaa uhreille ja heidän omaisilleen kriisiapuun pääsyä puhumattakaan niistä tapauksista, jotka eivät tule viranomaisten tietoon. Uutena ilmiönä on tullut esiin ”grooming”, joka tarkoittaa internetin kautta tapahtuvaa hyväksikäytön valmistelua. Väestöliitto vaikuttaa päättäjiin ja kuntien sosiaali- ja terveyspalveluissa toimiviin työntekijöihin, jotta hyväksikäytön uhrin ja heidän omaisensa saisivat asianmukaisia kriisiapua ja terapiapalveluja viivyttämättä ja että myös hyväksikäytön valmistelu katsottaisiin rikokseksi.

Seksuaaliterveyspalvelujen kehittäminen, toimiva äitiysterveyspalvelu ja tyttöjen koulutus ovat parhaita keinoja taistella köyhyyttä vastaan kehitysmaissa. Tämä tulisi huomioida muun muassa EU:n kehityspoliittisissa linjauksissa. Väestöliitto vaatii Suomen kehitysavun nostamista 0.7 %:iin BKT:stä ja sen suuntaamista seksuaaliterveyden kohentamiseen ja naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen. Lähialueyhteistyössä korostetaan seksuaaliterveyspalvelujen ja -oikeuksien merkitystä.

Nuorten hyvinvointi

Väestöliitto kantaa erityistä huolta nuorten sosiaalisten- ja terveyserojen kasvusta. Nuorten ongelmat kuten yksinäisyys, mielenterveys-, itsetunto-ongelmat, kulttuuriset ristiriidat, ylivelkaantuminen ja päihteiden käyttö sekä väkivalta vielä kasaantuvat samoille henkilöille. Nuorten hyvinvointi edellyttää turvallisten aikuisten läsnäoloa ja sitä, että nuoren kasvu- ja elinympäristö tukee nuoren elämänhallinnan halua ja taitoja.

Edellisen laman jälkihoidossa leikattiin resursseja mm. terveyskasvatuksesta, seksuaaliterveys- ja mielenterveyspalveluista ja monista lasten ja nuorten vapaa-ajan palveluista. Seuraukset näkyivät terveyserojen kasvuna ja moniongelmaisuuden lisääntymisenä. Väestöliitto varoittaa päättäjiä tämänkaltaisten leikkausten seurauksista pitämällä julkisuudessa aktiivisesti esillä nuorten hyvinvointikysymyksiä ja hyvinvoinnin riskitekijöitä.

Väestöliiton huolena on myös nuorille kohdistettujen perus- ja ennaltaehkäisevien sekä korjaavien palveluiden riittämättömyys. Seksuaalikasvatuksen ja palveluiden tulisi kattaa koko maa, jotta voitaisiin vaikuttaa ennaltaehkäisevästi muun muassa seksuaalisen kaltoinkohtelun vähentymiseen. Nuorille ja vanhemmille suunnatussa valistustyössä tulisi entistä vahvemmin ottaa huomioon seksuaalisuuden monimuotoisuus sekä median ja erityisesti pornon vaikutus nuorten kasvuun ja kehitykseen.

Nuorten pääsy työmarkkinoille on vaikeutunut taantuman seurauksena. Nuoret eivät pääse itsenäistymään ja ajautuvat köyhyyteen. Väestöliitto huomioi nuorten köyhyysriskin lisääntymisen Euroopan Unionin köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaisen vuoden toiminnoissaan.

Valtionhallinnon hankkeisiin vaikuttaminen

Väestöliitto on mukana useissa valtionhallinnon työryhmissä ja toimikunnissa, joissa edellä mainittuja yhteiskuntapolittisia tavoitteita on mahdollista edistää. Sosiaaliturvauudistusta pohtivan komitean perusturva- ja osastossa on esillä useita perheiden ja nuorten perusturvaan liittyviä uudistuksia, Perheiden, lasten ja nuorten hyvinvointitoimikunnassa sekä sen alaisessa kouluikäisten jaostossa on Väestöliiton edustaja mukana käsittelemässä laaja-alaisesti hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Väestöliiton edustaja on myös Lapsiasian Neuvottelukunnassa, jossa liiton asiantuntijasta on pyydetty erityisesti maahanmuuttajalasten ja -nuorten kysymyksissä. Kuritusväkivaltatyöryhmässä sekä vanhempainvapaatyöryhmässä on myös liiton edustus. Molemmissa vaikutetaan hyvän vanhemmuuden edellytysten parantamiseksi.

Väestöliitto tehostaa kansanedustajiin kohdistuvaa vaikuttamistyötä järjestämällä kaksi kertaa vuodessa tapaamisen eduskunnassa liittyen perheiden ja nuorten ajankohtaisiin kysymyksiin. Ministereihin pidetään yhteyttä entiseen tapaan keskeisissä lainsäädännöllisissä kysymyksissä.

Euroopan Unionin sosiaali- ja terveystieteiden politiikka

Jäsenyys STM:n jaos 25:ssä tarjoaa Väestöliitolle mahdollisuuden päästä vaikuttamaan Suomen EU:lle annettavien raporttien sisältöön ja seuraamaan valmisteilla olevia asioita ja komission toimintatapoja. Jaos koordinoi Suomessa EU:n sosiaalisen suojelun komitean työtä. Komitea seuraa jäsenmaiden sosiaalisen tilanteen ja sosiaalipolitiikan kehitystä ja avoimen koordinaation menetelmän soveltumista.

Väestöliitto toimii useissa kansainvälisissä järjestöissä, joista tärkeimpiä ovat kansainvälinen perhesuunnittelujärjestö IPPF ja Euroopan Unionin perhejärjestöjen liitto COFACE. COFACE:n koordinoiman Progress-hankkeen kautta Väestöliiton asiantuntijat ovat vaikuttamassa Komission perhepoliittisiin linjauksiin ja saavat tietoa muiden EU-maiden perhepoliittisista uudistuksista.

IPPF:n kautta vaikutetaan mm. Euroopan Unionin kehityspolitiikkaan ja saadaan tietoa eri maiden seksuaaliterveystilanteesta ja seksuaalioikeuksien toteutumisesta.

Euroopan Unionin Parlamentti on saanut uudet jäsenet 2009. Väestöliitolla on vuosien kokemus vaikuttamistyöstä seksuaaliterveyskysymyksissä suomalaisiin edustajiin, jatkossa työlialle otetaan myös perhepolitiikkaan ja maahanmuuttopolitiikkaan liittyvät asiat.

Kesäkuussa 2009 annettiin EU Neuvoston suositus toimista harvinaisten sairauksien alalla. Suositus keskittyy tukemaan ja vahvistamaan kansallisten suunnitelmien ja strategioiden hyväksymistä ennen vuotta 2013. Niiden tulisi vastata harvinaisten sairauksien olemassaolon tunnustamisen ja näkyvyyden parantamisesta ja rohkaista lisäämään

harvinaisiin sairauksiin liittyvää tutkimusta. Euroopan eri maiden osaamiskeskusten ja ammattilaisten välille tulisi luoda osaamisverkostoja tiedon ja asiantuntemuksen jakamiseksi. Perinnöllisyysklinikka toimii aktiivisesti näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansalaisyhteistyön vaikuttaminen

Suora vaikuttaminen mm. oppilaisiin, heidän vanhempiinsa, nuoriin ja lapsiperheisiin on Väestöliiton perinteistä järjestötyötä. Toimintavuonna lähes jokaiseen lasta odottavaan perheeseen tuleva äitiysavustuspakkaus pitää sisällään Väestöliiton asiantuntijoiden toimittaman kirjasen joka käsittelee parisuhdetta ja vanhemmuutta. Monet Väestöliiton vanhemmille suunnatut kirjat kuten ”Äidin kielletyt tunteet” ja ”Kiukkukirja” ovat edelleen kysytyjä. Hyvää kysyntää odotetaan myös Kapinakirjalle, joka on jatkoa Kiukkukirjalle. Suunnitelmavuonna valmistuvat mm. ”Isän kielletyt tunteet” ja ”Isovanhemmuus” -kirjat sekä tyttöjen ja naisten seksuaalisuutta käsittelevä kirja. Väestöliiton julkaisut tarjoavat käytännön keinoja vanhempien ja kasvattajien arkipäivän ongelmiin ja vaihtoehtoja vanhalle kurituskasvatukselle. Nuorille suunnattuja esitteitä ja muuta materiaalia tuotetaan entiseen tapaan. Valtaosa liiton materiaaleista on käytettävissä netin kautta. Kehitettävässä Netti-Väestöliitossa voidaan entistä paremmin palvella käyttäjiä.

Media käyttää Väestöliiton työntekijöitä asiantuntijoina perhepoliittisissa ja erityisesti seksuaaliterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Näin vaikutetaan tehokkaalla tavalla koko väestöön. Väestöliiton medianäkyvyys on ollut laajaa ja se pyritään pitämään vähintään entisen suuruisena. Suunnitelmavuonna yhteistyötä median kanssa kehitetään erityisesti työn ja perheen yhteensovittamiseen liittyvissä kysymyksissä, parisuhteen ja vanhemmuuden toimivuuteen liittyvissä asioissa sekä maahanmuuttajanuorten ongelmassa. Oikeudenmukaista yhteiskuntaa edistetään ottamalla julkisuudessa kantaa peruspalvelujen puolesta ja tuomalla esille köyhien lapsiperheiden ahdinkoa. Pyritään aktiivisesti vaikuttamaan tiedotusvälineissä maahanmuuttajien ja kantaväestön suhteiden parantamiseen.

Väestöliiton Pari & Perhe -lehti tavoittaa laajasti viranomaisia, työntekijöitä ja kansalaisia, joille vanhemmuuteen, parisuhteeseen, nuorten asemaan ja seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset ovat ajankohtaisia. Lehden avulla hyödynnetään liiton laajaa asiantuntemusta. Lehden levikki on 5000 kappaletta ja sitä pyritään laajentamaan hankkimalla maksavia tilaajia sekä myymällä lehteen mainostilaa.

YHTEISTYÖ

Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestöliitto toimii yhteistyössä Etelä- Suomen läänin kuntien KASTE-hankkeessa ja osallistuu Tukeva Alku- hankkeen käytännön toteutukseen. Hankkeessa ovat mukana pääkaupunkiseudun kunnat ja Kirkkonummi. Etelä-Karjalan kuntien kanssa tehdään yhteistyötä maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyen.

Väestöliitolta puuttuu alueellinen verkosto. Sen fyysinen perustaminen toimitiloineen ja henkilökuntineen olisi hyvin kallista. Sen sijaan perustetaan virtuaalisesti toimiva ”Väestöliiton agentit” -verkosto. Se koostuisi noin 100 eri puolilla maata toimivista kuntien ja järjestöjen työntekijöistä, jotka työskentelevät perheiden, lasten, nuorten ja maahanmuuttajien kanssa. Uudet säännöt mahdollistavat, että ko. henkilöt halutessaan voisivat halutessaan liittyä Väestöliiton kannattajajäseneksi. Väestöliiton vaikuttajatoiminnan pohjaksi saataisiin suoraan tietoa kentältä ja toisaalta agenttien käytettävissä olisi nopeasti Väestöliiton asiantuntemus. Yhteistyötä vahvistetaan järjestämällä vuosittain verkostopäivät.

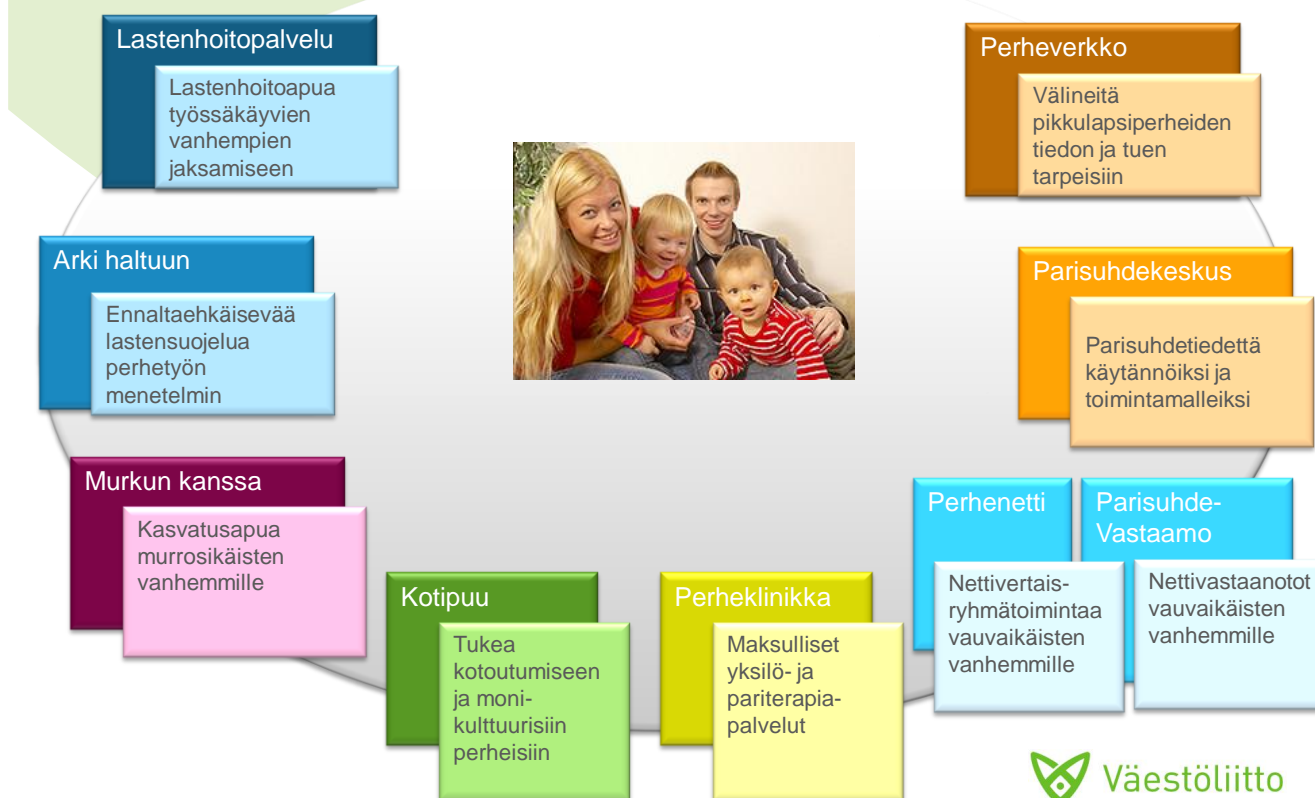
Väestöliitto kouluttaa edelleen kuntien peruspalveluista vastaavia sekä muiden organisaatioiden työntekijöitä. Tämä on välttämätöntä, koska Väestöliiton asiantuntemus liittyy palveluihin, joista järjestämistä vastuu on pääsääntöisesti kunnilla, jotka joko järjestävät palvelut itse tai ostavat ne 3. sektorilta tai muilta toimijoilta. Koulutus järjestetään pääsääntöisesti VL- Markkinoinnin kautta. Kehittämishankkeisiin liittyvä hyvien käytäntöjen juurruttaminen suoritetaan suoraan ao. projektien toimintana. Mm. Arki haltuun –kehittämishankkeen johtopäätökset samoin kuin Nuor-

ten seksuaalisesti kaltoin kohdeltujen kohtaamishankkeen hyödyntäminen edellyttää, että saatua uutta tietoa välitetään julkisen sektorin työntekijöille.

Järjestöyhteistyö

Vaikuttaminen tehostuu kun sitä tehdään yhteistyössä muiden samoja tavoitteita ajavien kumppaneiden kanssa. Luonnollisia yhteistyökumppaneita ovat Väestöliiton jäsenjärjestöt. Tavoitteena on tehostaa yhteistyöstä mm. jäseninä olevien perhejärjestöjen kanssa perhepoliittisessa vaikuttamisessa, seksuaaliterveysjärjestöjen kanssa terveyspoliittisissa kysymyksissä ja vastaavasti nuorisojärjestöjen kanssa nuorten asioiden eteenpäin viemisessä. Vammaisjärjestöjen kanssa jatketaan yhteistyötä Harvinaiset - verkostossa, joka edistää potilaiden ja heidän omaistensa tasa-arvoa terveydenhuollossa. Väestöliitto on ollut perustamassa valtakunnallista parisuhdetyön kehittäjien verkostoa ja jatkaa yhteistyötä sen kanssa, samoin jatketaan yhteistyötä Monikulttuurisen pari- ja perhetyön verkostossa, joka niinkään on Väestöliiton perustama. Uudet kehittämishankkeet toteutetaan yhteistyön pohjalta. Näin esim. Perhenetti hankkeessa on mukana useita pieniä perhejärjestöjä, jotka laajentavat hankkeen vaikutusta mm. adoptioperheisiin, monikkoperheisiin, yksinhuoltajaperheisiin sekä maahanmuuttajaperheisiin. Kehitysyhteistyötä ja lähialueyhteistyötä toteutetaan yhteistyössä mm. vammaisjärjestöjen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa.

Perhetoiminnot elää ja muuttuu perheen mukana

Kansalaisten tarpeet ja niihin vastaaminen vuonna 2010

Perhetoiminnot tuottavat tietoa ja valistusta lasten kasvatuksesta ja hoidosta, toimivasta arjesta, tunnetaidoista perheissä, perheen vuorovaikutuksesta ja yhdessä elämisen taidoista parisuhteissa neuvoloihin, nettiin, messuille ja mediaan. Tavoite on kehittää netin kautta tapahtuvaa vertaistukitoimintaa Perhenetti- ja Parisuhdenetti-hankkeissa.

Järjestölähtöisessä auttamistyössä varaudutaan siihen, että vanhempien tarve saada tukea vanhemmuuteensa lisääntyy. Perheiden moninaisuus, maahanmuuttajaperheiden tarpeet ja kaksikulttuuriset perheet otetaan entistä paremmin huomioon. Hoidettu parisuhde vaikuttaa myönteisesti isien sitoutumiseen vanhemmuuteen. Hyvän vanhemmuuden tukeminen ja hyvät palvelut ovatkin Perhetoimintojen keskeinen tavoite.

Väestöliiton Perhetoimintoihin kuuluvat *Lastenhoitotoiminta*, syrjäytymisvaarassa olevia perheitä auttava *Arki-haltuun* –hanke, pikkulapsiperheiden tuki *Perheverkko*, parisuhdeongelmia ennaltaehkäisevä *Parisuhdekeskus*, murrosikäisten vanhempia tukeva *Murkkunetti*, kotoutumista sekä monikulttuurisia pareja ja perheitä auttava *Kotipuu* ja maksullista yksilö- ja parisuhdeneuvontaa antava *Perhekliniikka*. Väestöliiton Perhetoimintojen neuvonnan ja media-asiantuntijuuden piirissä on vuosittain ainakin 500 000 kansalaista ja perhetyön ammattilaista.

Perhetoiminnoissa työskentelee 26 työntekijää. Lastenhoidon toiminta rahoitetaan asiakasmaksuilla, RAY:n tuella ja kuntien maksuosuuksilla. Tuntityötä tekeviä lastenhoitajia on noin 100. Perhetoimintojen työtä tukee väestöntutkimuslaitoksen perhetutkijatiimi. Perhekliniikkaa, murkkunettiä ja kunnille sekä yrityksille myytävää lastenhoitotoimintaa ja psykoterapiapalveluja lukuun ottamatta kaikki toiminnot rahoitetaan RAY:n tuella.

Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos Perhetoimintojen projektien taustalla

Perhetoimintojen perheprojektit nojautuvat tutkimustietoon suomalaisesta muuttuvasta perheestä ja parisuhteesta. Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen perhetutkijat avustavat Perhetoimintoja tutkijoina, tiedonhankkijoina ja tutkimustiedon sovellutuksissa. Perhetoimintojen työkaluja ovat perhebarometrit, seksologiset tutkimukset ja tutkimukset perheiden ajankäytöstä. Perhetoiminnoilla on yhteisiä tutkimushankkeita paitsi väestöntutkimuslaitoksen, myös Neuvolatyön kehittämis- ja tutkimuskeskuksen sekä Jyväskylän yliopiston kanssa. Edellä mainittujen lisäksi yhteistyötä tehdään mm. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitoksen, Suomen Terveystieteiden ja Tampereen hyvinvointineuvolan kanssa. Kehittämis- ja koulutusyhteistyössä mukana ovat kunnat ja ammattikorkeakoulut.

Kansainvälistä tutkimus- ja perhetyön kehittämis-yhteistyötä tehdään mm. Home Care Europe -, The International Commission on Couple and Family Relations, The San Diego Centre for Emotionally Focused Therapy, Gottman Institute; - ja Relationships Australia –järjestöjen kanssa.

Perhetoimintojen asiantuntijat välittävät tietoa ja vaikuttavat yhteiskunnalliseen keskusteluun

Perhetoimintojen asiantuntijat toimivat vaikuttajina mediassa ja netissä n. 200 kertaa vuodessa. Henkilöstö antaa asiantuntijalausuntoja, kouluttaa, kehittää, konsultoi ja työnohjaa ammattilaisia. Asiantuntijat nostavat keskusteluun pariin ja perheiden ajankohtaisia ongelmia yhteiskunnassa ja vaikuttavat siten ammattilaisiin, kansalaisiin ja päätöksentekijöihin.

LASTENHOITO

Lastenhoitoapua perhestressiin ja työssäkäyvien vanhempien jaksamiseen

Joidenkin lapsiperheiden arkea värittää kiire ja vanhempien väsymys. Kiire on tulosta työelämän vaatimusten kasvusta, mutta myös itselle asetetuista odotuksista. Useat perheet koettavat toteuttaa ruuhkavuosinaan monipuolista harrastus- ja elämys- sekä vapaa-ajan ohjelmaa mikä aiheuttaa perhestressiä. Perheaika vähenee ja lapset jäävät vähemmälle, vaikka tarve läsnäoloon ja keskustelemaan vanhemmuuteen on yhtä suuri kuin aina ennenkin.

Perheillä, jolta puuttuvat toimivat sosiaaliset verkostot, on vaikeuksia saada apua lastenhoitoon. Kuntien lapsiperheille suunnattu kunnallinen kodinhoitoapu on pienentynyt nopeasti. Vuosina 1990–2000 palvelua saaneiden perheiden määrä on pudonnut Helsingin seudulla yli 60 prosenttia ja vielä 2000 luvullakin melkein kolmanneksella.

Pääkaupunkiseudulla asuu paljon lapsiperheitä. Väestöennusteiden kärjessä ovat nimenomaan Keski-Uudenmaan kunnat. Väestöliiton Lastenhoitotoiminnalle on tarvetta, sillä se on ennaltaehkäisevää, perheitä voimistavaa tukea, joka auttaa ja neuvoo.

Palvelu tarjoaa lastenhoitoa 700 pääkaupunkiseudulla ja ympäristökunnissa asuvalle lapsiperheelle. Perheisiin tehdään 2900 hoitokäyntiä (4-7h/kerta) yhteensä 17 000 työtuntia. Väestöliiton lastenhoitaja on koulutettu alan ammattilainen joka auttaa arjen pyöryksessä ja pyydettyä neuvoo vanhempia. Hän toimii lastenhoitotilanteissa omalla esimerkillään ja neuvoo vanhempia lasten ikätasoiseen huomioonottamiseen. Perheiden tarpeisiin vastaa n. 100 lastenhoitopalveluun rekrytoitua lastenhoitoalan ammattilaista tuntityöntekijöinä. Näin voidaan kulloinkin tarjota perheen tarpeeseen mahdollisimman sopiva hoitaja.

Tilauksia otetaan vastaan puhelimitse arkisin klo 8-16. Koulutettu toimistohenkilöstö osaa huomioida perheen toivomuksia ja tarpeita ja valikoida perheelle juuri oikean työntekijän. Hoitajia opastetaan ja ohjataan kulloinkin työhön. Hoitajat tunnetaan, heidän taustansa on selvitetty ja he ovat esittäneet tuoreen rikosrekisteriotteensa. Vuonna 2010 uusien hoitajien koulutus tapahtuu tammikuussa, maaliskuussa ja syyskuussa.

Kentällä toimiville lastenhoitajille pidetään 6 koulutustilaisuutta. Koulutusaiheina ovat: maahanmuuttoperheiden erityistarpeiden huomioiminen, sekvenssityöskentely ja ensiapukoulutusta. Välityshenkilökunta koulutetaan asiakaslähtöiseen vuoropuhelutyöskentelyyn ja hoitajien tiiviimpään ohjaamiseen - **kehitetään lastenhoitopalvelu vastaamaan erityisesti tämän päivän lapsiperheiden tarpeita aikamme toimintaympäristössä.**

ARKI HALTUUN

Väestöliiton perhetyö on ennaltaehkäisevää lastensuojelua

Hankkeessa työskentelee kaksi perhetyöntekijää (sosionomeja, ylempi AMK) sekä projektikoordinaattori ja osastopäällikkö (30 % työajasta). Hankkeella on ohjausryhmä ja työnohjaus. Hanke toimii RAY:n tuella.

Toimintaympäristö

Perheiden huonovointisuus näkyy muun muassa lastensuojelun tilastoissa. Sekä lastensuojelun asiakkaiden määrä että lasten sijoitukset ovat olleet voimakkaassa kasvussa useita vuosia. Vuonna 2007 oli kodin ulkopuolelle sijoitettuna 16 059 lasta ja nuorta. Sijoitettujen kokonaismäärä on kasvanut viime vuosina 2 - 5 %: n vuosivauhtia. Raskaiden erityispalvelujen - lasten- ja nuorisopsykiatria, lastensuojelun sijoitukset kodin ulkopuolelle ja erityisopetus - asiakkuudet ovat 2-4 kertaa yleisempiä kuin 1990 – luvun alussa ja peruspalveluiden voimavarat ovat vähentyneet tai pysyneet ennallaan. Hyvinvointierojen kasvaessa tulisi varmistaa, että vaikeuksiin joutuneet perheet saisivat riittävän tukevaa apua riittävän varhaisessa vaiheessa, jolloin toimintamahdollisuuksia on vielä paljon. Uudistunut lastensuojelulaki painottaa ennalta ehkäiseviä työmuotoja. Tämä tarkoittaa vaikuttamista lasten yleisiin kasvuolosuhteisiin, huoltajien tukemiseen lasten kasvatuksessa, ja varhaiseen puuttumiseen. Käytännössä tämän tulisi merkitä palvelujärjestelmien ja työn sisällön kehittämistä ja eri sektorien toimijoiden yhteistyötä ja uudenlaisia työmenetelmiä. Arki Haltuun - hankkeessa on toimittu näin.

Toiminta-ajatus

Arki Haltuun hankkeen toiminta-ajatus on uuden menetelmän, sekvenssikartan, kehittäminen ennalta ehkäisevään perhetyöhön. Hankkeessa sekvenssirakennetta (eli arjen pilkkomista ajallisesti pieniin osiin) on käytetty työkaluna perheiden arjen säännönmukaisuuden ja ennakoitavuuden rakentamisessa. Tarkastelun fokuksessa on aika, vuorokauden, viikon ja kuukauden rakentuminen tai rakentumattomuus perheissä. Lapsiperheet, joiden arjesta puuttuu

säännöllinen rakenne, ajautuvat ennakoimattomasti tilanteesta toiseen, arki ”kelluu”. Vanhemmat eivät näe rakentumattoman arjen ongelmallisuutta lasten kannalta.

Arki Haltun hankkeessa on kehitetty uusi työkalu (sekvenssikartta) ja työmalli (sekvenssimenetelmä) perhetyöhön. Sitä on kehitetty ja testattu yhdessä asiakasperheiden ja yhteistyökumppanien, kuten sosiaalityöntekijöiden ja perheneuvoloiden työntekijöiden kanssa. Työskentelyä on dokumentoitu monin tavoin (neuvottelumuistiot, asiakkaiden haastattelut, perheiden arjen valo- ja videokuvaus). Kerätty aineisto, kuten haastattelujen litteroitu materiaali, on tutkimuksen kohteena.

Tavoitteet, vaikuttaminen ja palvelut

Arki Haltuun on kehittämis-, tutkimus-, ja koulutusprojekti, jonka tavoitteet ovat uuden perhetyön työväliseen kehittämiseen, perheiden auttaminen ja lopulta menetelmän jalkauttaminen 2010 alalle valmistuvien opiskelijoiden ja järjestötyössä toimivien alan ammattilasten kouluttaminen uuden työkalun käyttäjiksi. Hankkeessa dokumentoitua aineistoa litteroidaan tutkimuskäyttöön; kaksi väitöstyötä (HY), kaksi pro gradu –työtä ja neljä ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä käyttää sitä ja muuta kerättyä aineistoa materiaalinaan. Sekvenssimenetelmästä tehdään dvd, jonka sisältö osoitetaan perheille ja ammattilaisille. Se tekstitetään usealle kielelle. Menetelmästä kirjoitetaan käsikirja (menetelmän käyttäjän käyttöopas). Vuoden aikana selvitetään hankkeen asiantuntijuuden liittämistä osaksi Väestöliiton Perhenetti -hanketta.

Yhteistyö

Kehittämisen ja testaamisen jälkeen sekvenssikarttamenetelmä levitetään koulutuksin (alan opiskelijat) ja järjestöyhteistyössä (koulutus ja yhteistyö). Yhteistyö Diakin ja Helsingin yliopiston kanssa tiivistyy. Sekvenssimenetelmä vie-dään osaksi Mielenterveyden keskusliiton perhekuntoutustoimintaa. Arki Haltuun hanke aloittaa yhteistyön Marttaliiton kotitalousneuvonnan kanssa, kouluttamalla Martta-neuvojia, ja Marttojen Arki sujuvaksi –projektin kanssa.

Voimavarat

Hankkeessa työskentelee kaksi perhetyöntekijää (sosionomeja, ylempi AMK) sekä projektikoordinaattori ja osastopäällikkö (30 % työajasta). Hankkeella on ohjausryhmä ja työnohjaus.

Vuoden 2010 kärkituotteet ovat Arki haltuun –käsikirja ja koulutuksissa käytettävä dvd.

PERHEVERKKO

Välineitä pikkulapsiperheiden tiedon ja tuen tarpeisiin

Yhteiskunnallisen epävarmuuden lisääntyessä paineet näkyvät kipeästi pikkulapsiperheissä. Erimielisyydet lisääntyvät ja koko perheen hyvinvointi on vaarassa. Yli kolmannes leikki-ikäisten lasten isistä on alkoholin riskikuluttajia. Perheverkon neuvontakäynneillä lapsiperheiden vanhemmat purkavat perheiden tulehtuneita tilanteita. Erityisesti stressaantuneet isät kertovat, miten heidän lisääntynyt alkoholinkäyttönsä on ajanut vaikeuksiin vanhempien parisuhteen ja perhe-elämän. Erouhka on todellinen jo vastaanotolle tullessa. Leikki-ikäisen lapsen isät kokivat puutteita omissa taidoissaan tulkita lapsen tunteita ja tarpeita.

Perheverkon toiminta-ajatuksena on tukea pienten lasten vanhempia arkielämän haasteissa, jotka liittyvät lastenkasvatukseen, parisuhteeseen ja omaan hyvinvointiin. Keskeisenä tavoitteena on tarjota käytännönläheistä vertais-tukea, tukea ja apua nopeasti ja helposti vastaanotoilla. Perheverkko on perheiden arkielämän riippumaton asiantuntija.

Tavoitteet

Perheverkko tukee pikkulasten vanhempia lastenkasvatuksessa, vanhempina ja puolisoina. Perheverkko tarjoaa apua ohjatuissa vertaisryhmissä (4-6 vertaisryhmää seurantaryhmineen), asiakasvastaanotoilla (400 asiakasta vuodessa) ja nettineuvonnassa (140 käyntiä vuodessa).

Ongelmiin ajautuneet vanhemmat hakevat valtakunnallisesti anonyymiä tukea vanhemmuuteen Perheverkon maksuttomilta nettivastaanotoilta.

Perheverkon työntekijät antavat 400 käyntiä vuodessa perheneuvontaa, jonka avulla perheiden tilanteeseen ja elämänlaatuun saadaan aikaan parannusta.

Perheverkon ja väestöntutkimuslaitoksen yhteinen tutkimushanke *Isän kielletyt tunteet* antaa kirjana lisää arvokasta tutkimuksellista ja kokemuksellista tietoa pikkulapsiperheille ollen samalla tärkeä puheenvuoro perheissä vaietuista asioista.

Vuoden 2010 kärkituotteet ovat Isän kielletyt tunteet –kirja ja Raskausajan tunneportaatiot - ryhmät.

Voimavarat

Perheverkossa toimii perheneuvonnan koordinaattori (100 %) ja koulutussuunnittelija (85-100 %) sekä osa-aikaisesti perhetyöntekijä (50 %), psykologi (40 %) ja asiantuntijalääkäri (lastenpsykiatri 30 %). Perheverkon toiminta rahoitetaan RAY:n tuella. Pienimuotoisia tuottoja perheverkko saa mm. vastaanottokäynneistä.

PARISUHDEKESKUS

Parisuhdetiedettä käytännöiksi

Parisuhteen ja vanhemmuuden samanaikainen hoitaminen on vaikeutunut. Yhteiskunnallinen tilanne aiheuttaa epävarmuutta, työttömyyttä ja lomautuksia. Osa perheistä on syrjäytymisuhan alla.

Perheen haavoittuvuus yhteiskunnallisissa olosuhteissa vaatii kehittämään monipuolisempia ennaltaehkäiseviä toimintatapoja parisuhteiden hoitoon. Parisuhdepalveluiden ollessa alimitoitettuja, yhä useampi etsii tietoa ja tukea netistä parisuhdeongelmiin, joista eräitä yleisimpiä ovat tunteiden viileneminen, uskottomuus, seksuaaliongelmien ja puhumattomuus. Parisuhdekeskus etsii työn ja perhe-elämän nykyistä joustavampaa yhteen sovittamista ja siihen monimuotoisempien vaihtoehtojen kehittämistä.

Parisuhdekeskuksen keskeisin tavoite on kehittää ajankohtaisiin kansainvälisiin tutkimuksiin perustuvilla toimintatavoilla varhaista vaikuttamista kansalaisten parisuhdetaitoihin. Tämä ennaltaehkäisevä parisuhdetyö on kustannustehokasta työtä perheiden hyväksi, ja menetelmänä käytetään kansainvälisen ja suomalaisen tutkimuksen soveltamista käytännöiksi parisuhteissa ja parisuhdeammattilaisten vastaanotoilla. Parisuhdekeskus tuottaa uutta tietoa ja tuo kansalaisten ulottuville parisuhdetutkimusta nettisivuillaan ja lehdistössä sekä kirjoina. Parisuhdekeskus testaa ja kehittää maailmalla kehitettyjä parisuhdetyön ennaltaehkäiseviä toimintamalleja ja menetelmiä Väestöliiton omiin toimintoihin soveltuviksi ja ammattilaisille juurrutettaviksi.

Tavoitteet

Parisuhdekeskuksen nettisivut tavoittelevat 120 000. kävijää vuonna 2010. Netissä on luettavissa 12 kansalaisten kysymystä ja asiantuntijavastausta vuodessa, 12 asiantuntijoiden parisuhdekolumnia, 12 tiedepalsta-artikkelia parisuhdetutkimuksesta, sekä parisuhdetietouden kirja-arvostelupalsta. Valtakunnallinen psykoterapeuttien hakupal-

velu palvelee 16 000 kävijää vuodessa. Vuoden aikana ilmestyy tutkimustietoa käytännöiksi muuntava kirja Vauva-
onni nuorille pareille. Kirja arvioidaan Tekry:ssä ja siitä tehdään web-palautekysely.

Väestöliiton Parisuhdekeskus kehittää pariterapian ammattilaisille työvälineitä, jotka johdattavat pareja pois henki-
sestä ja fyysisestä väkivallasta, kohti keskustelevaa ja toimivaa parisuhdetta.

Vuonna 2010 tehdään seuranta- ja arviointitutkimusta 4:sta parisuhdetyön ennaltaehkäisevästä välineestä tera-
peuteille: Johdatus parisuhteen vuorovaikutukseen -dvd, Samarakaspeli, Parisuhteen kehrä -nettitoimintamalli ja
Parisuhteen laatutesti. Toimintavuonna valmistuu Perhestressitesti, josta kerätään palautetta nettikyselyn avulla.

Tahdolla ja taidolla - parisuhdeohjelman ohjaajakoulutusta ammattilaisille jatketaan uusille kohderyhmille. Parisuh-
deohjelmasta kehitetään uusi koulutuskokonaisuus ikääntyvien parisuhteiden tueksi ja se pilotoidaan yhteistyössä
Vanhustyön keskusliiton kanssa.

Parisuhdekeskus on ollut perustamassa valtakunnallista parisuhdetyön kehittäjien verkostoa. Siihen kuuluvat mm.
Mannerheimin lastensuojeluliitto, Lastensuojelun keskusliitto, Ensi- ja Turvakotien liitto, Kataja ry ja Kirkko. Verkosto
järjestää koulutus- ja neuvottelupäivät parisuhdealan työntekijöille.

Parisuhdekeskuksen perustamaan Monikulttuurisen pari- ja perhetyön verkostoon kuuluvat Suomen Mielenterveys-
seura, Suomi-seura, Naisten Suojakoti, Kirkkopalvelut, Monika-naiset ja Familia ry:n Duo-projekti. Verkosto laajentaa
toimintaansa Parisuhdekeskuksen järjestämällä koulutuksilla, kuten ”Maahanmuuton psykologiset vaikutukset” ja
verkkopohjaisen toimintaympäristön käytöllä konsultoinnin välineinä.

Parisuhdetietoa ja ennaltaehkäisevää opastusta netissä ja henkilökohtaisessa neuvonnassa kohdistetaan ydinperheil-
le, monikulttuurisille pareille, uusperheille, sateenkaariperheille, monikkoperheille sekä perheille, joilla on sairas tai
erityistarpeinen perheenjäsen.

Parisuhdekeskus vastaa kansalaisten keskustelutarpeeseen nettineuvonnalla (100 nettivastaanottoa vuonna 2010)
sekä valtakunnallisen parisuhdepuhelimien avulla. Puhelinneuvontaa laajennetaan 300 – 400 tuntiin vuonna 2010.
Parisuhdekeskus vahvistaa parisuhdetietoutta Suomessa Pariterapiakoulutuksilla, kehittämällään vanhempainval-
mennuksen parisuhdeosiolla ja pariterapeuttien jatkokoulutuksilla.

Vuoden 2010 kärkituotteet ovat Perhestressitesti pareille sekä Parisuhteen tasot – ennaltaehkäisevä työväline pareja
työssään kohtaaville.

Voimavarat

Parisuhdekeskuksessa toimii Perhetoimintojen johtaja (5 %) sekä 3 psykologia osuusin 40 %, 50 % ja 60 %, yksi han-
kesuunnittelija 70 %: n ja yksi monikulttuurisuuden asiantuntija 20 %: n osuudella. Parisuhdekeskus toimii RAY:n
tuella.

MURKKUNETTI

Selviytymisuskoa ja kasvatusapua murrosikäisten vanhemmille

www.murkunkanssa.fi -nettipalvelu on osa Väestöliiton perheiden ja vanhemmuuden tukemista – vanhemmuutta
vahvistamalla tuetaan myös nuorten hyvinvointia. Lasten murrosikä saattaa koetella rajustikin perheen arkea ja van-
hempien jaksamista. Palvelu tarjoaa yhden luukun periaatteella murrosikäisten nuorten vanhemmille tietoa, vahvis-
tusta ja ohjausta silloin, kun uusi tilanne tai nuoren käytös saa heidät tuntemaan neuvottomuutta. Nettipalvelun
mottona on ”Murrosiästä selviää – myös nuoren vanhempi”.

www.murkunkansa.fi –nettisivusto antaa murrosikäisten nuorten vanhemmille tietoa ja ohjeita neuvottomuuteen ja tiedontarpeeseen. Sivustolle odotetaan 40 000 kävijää vuonna 2010. Vanhempainryhmiä ohjataan 4, ja jokaisessa ryhmässä on 5 tapaamiskertaa. Nettisivustolla on asiantuntijoiden kysymys – ja vastauspalsta (50-60 vuodessa) sekä tietoa nuoren muuttuvasta maailmasta murrosiässä artikkeleina ja tietoisuuksina. Yhteistyökumppaneita hankitaan muista järjestöistä.

Vuoden 2010 kärkituote on ajankohtainen tietopaketti ”Tunne teinisi” (työnimi) vanhempainryhmille nettiin.

Voimavarat

Taloudelliset resurssit tulevat pääosin vakuutusyhtiö Tapiolan projektirahoituksena. Lisäksi rahoitusta saadaan pienimuotoisesti pidettyjen luentoja ja vanhempaintilaisuuksien tuotoista. Hankkeessa työskentelee yksi kokopäiväinen projektikoordinaattori.

PERHENETTI JA PARISUHDE-VASTAAMO

Vertaistukea ja nettineuvontaan vauvaikäisten vanhemmille

Viime aikoina on ollut laajalti esillä nuorten vanhempien tuen tarve vanhemmuuteen liittyvissä taidoissa ja tukiverkostoissa. Nuorilla perheillä ei välttämättä ole tiivistä yhteyttä omiin sukulaisiinsa ja muut sosiaaliset tukiverkot saattavat olla kapeat. Tämä asettaa haasteen vanhempien jaksamiselle, koska he ovat yhä useammin omien tietojensa ja taitojensa varassa vanhemmuuden haltuunotossa.

Tarve uusille tavoille vahvistaa vanhempien keskinäistä yhteisöllisyyttä ja kokemusten jakamista on ilmeinen. Vauvan syntymään liittyvät nettipalstat ovat tällä hetkellä erittäin suosittuja. Varsinkin äidit haluavat käydä keskusteluja netissä ja jakaa vanhemmuuden kokemuksiaan.

Toiminta-ajatus ja tavoitteet

Väestöliitto kehittää lapsen saaneille ja lasta odottaville perheille suunnatun valtakunnallisen teknologiahankkeen. Hanke rakentuu kahdesta palvelujärjestelmästä, jotka muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Perhenetin tavoitteena on perustaa asiantuntijoiden ohjaama vertaisryhmätoiminta lasta odottaville pareille ja vauvaikäisten vanhemmille internetissä. Väestöliitto hakee Perhenetin palvelukonseptin ja vertaistoiminnan kehittämiseen rahoitusta Raha-automaattiyhdistykseltä vuosille 2010-2013. Rahoituksen avulla saadaan kehitettyä pysyvä valtakunnallinen nettipalvelu sekä koulutettua tarvittava määrä asiantuntijoita Perhenetin nettiryhmätoiminnan ohjaajiksi. Vertaisryhmätoiminnan sisältöjä tuottaa Väestöliiton toimijoiden lisäksi kuusi jäsenjärjestöä. Suunnittelu-työn lisäksi jäsenjärjestöille kanavoidaan henkilöstöresursseja. Tämä mahdollistaa jatkuvan ryhmätoiminnan ja pienten järjestöjen mukana olon koko hankkeen ajan.

Parisuhde–Vastaamon tavoitteena on vahvistaa kuntakohtaisesti neuvolatoiminnan palvelurakenteita luomalla vanhemmille Internet-pohjainen mahdollisuus suojattuun keskusteluun asiantuntijan kanssa. Rahoitusta haetaan Sitrasta ja TEKES:stä vuosille 2010-2012. Se toteutetaan Mental Capital Care Oy:n ja pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Helsinki, Espoo, Vantaa, Kirkkonummi ja Kauniainen hakevat hankkeelle myös omaa rahoitusta Lapsen ääni (Kaste) – hankkeen kautta. Väestöliiton jäsenjärjestöt antavat Parisuhde-Vastaamon liittyen konsultatiivista asiantuntijatukea eri perhemuodoille liittyviin erityiskysymyksiin.

Yhteistyö

Perhenetti ja Parisuhde-Vastaamo -hankkeisiin oman asiantuntemuksensa antavat nykyisistä hankkeista perheverkko, parisuhdekeskus, Arki haltuun –projekti, väestöntutkimuslaitos sekä Kotipuu -hanke.

Perhenetti -hankkeen tavoitteena on palvella laaja-alaisesti myös erilaisten perhemuotojen tarpeita. Oman elämäntilanteeseen liittyvästä vertaistuesta ja nettineuvonnasta on hyötyä mm. yksinhuoltajille, monikko-, uusperheille sekä monikulttuurisille perheille. Näiden sisältöjen tuottamisessa tehdään yhteistyötä jäsenjärjestöjen kanssa. Mukana ovat Monikkoperheet, Suomen Uusperheellisten liitto ja Yhden vanhemman perheiden liitto, Monikulttuurisuusyhdistys Familia Club, Sateenkaariperheet ja Adoptioperheet ry.

Parisuhde-Vastaamo –hankkeessa ovat mukana Helsinki, Espoo, Vantaa, Kirkkonummi ja Kauniainen sekä järjestelmän teknisestä toteutuksesta vastaava Mental Capital Care Oy.

Palvelut

Perhenetti –hankkeessa kehitettävien toimintamallien ydin on Väestöliiton kouluttamien asiantuntijoiden ohjaamat vertaisryhmät. Nettipohjainen teknologia mahdollistaa vanhempien aktiivisen osallistumisen ja sosiaalisten verkostojen vahvistumisen. Tavoitteena on lisätä valtakunnallisesti lasta odottavien ja juuri lapsen saaneiden nuorten vanhempien hyvinvointia ja osallistumismahdollisuuksia.

Parisuhde-Vastaamo –hanke tehdään kuntien perhekeskus- ja neuvolatoiminnan kanssa. Toimintamallissa asiantuntija tukee netin välityksellä asiakasta hänen henkilökohtaisista tarpeistaan käsin. Suojatussa keskustelussa mahdollistuu erilaisten terveys- ja hyvinvointiriskien havaitseminen sekä ohjaaminen kunnan palveluiden piiriin. Samalla voidaan yksilötasolla vaikuttaa syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen ja vahvistaa perheen sosiaalisia verkostoja.

Voimavarat

Perhenetti –hanke käynnistyy 1.3.2009. Hankkeessa työskentelee 50 % projektipäällikkö, suunnittelija/asiantuntija ja asiantuntija. Projektihenkilöstön lisäksi Väestöliiton jäsenjärjestöille kanavoidaan vuosina 2011-2013 yhteensä 3 henkilötyövuoden verran resursseja eri perhemuodoille suunnatun vertaisryhmätoiminnan toteuttamiseen.

Parisuhde-Vastaamo –hanke käynnistyi syksyllä. Hankkeessa työskentelee myöskin 50 % projektipäällikkö suunnittelija/asiantuntija ja asiantuntija. Projektihenkilöstön lisäksi Väestöliiton jäsenjärjestöt antavat konsultatiivista asiantuntijatukea eri perhemuodoille liittyviin erityiskysymyksiin.

Vuoden 2010 kärkituotteet ovat asiantuntijoiden ohjaaman vertaisryhmätoiminnan käynnistäminen netissä sekä pääkaupunkiseudun kattavan nettineuvontajärjestelmän avaaminen perhevalmennusten tueksi.

PERHEKLINIKKA

Yksilö- ja pariterapiaa sekä neuvontaa vaikeuksien kohdatessa

Perheklinoilla tarjottaville yksilö- ja pariterapiavastaanotoille on runsaasti kysyntää. Kansalaiset haluavat hoitaa parisuhteitaan ja hakeutuvat vastaanotoille. Monikulttuuristen pariin parisuhdeneuvontatarve lisääntyy tasaisesti.

Perheklonikka tarjoaa henkilökohtaisia palveluja ja vaikuttaa mediassa

Perheklonikka tarjoaa asiantuntija-apua yksilöiden, pariin ja perheiden kriiseissä ja ihmissuhdevaikeuksissa. Perheklonikan psykologit ja parisuhdeneuvoja tarjoavat parisuhdeneuvontaa ja pariterapiaa asiakkaille sekä työnohjauspalveluja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Paripsykoterapiakoulutus tehdään VL-Markkinointi Oy:n kautta.

Perheklonikka antaa lisäksi työnohjausta parisuhdealan ammattilaisille. Perheklonikalla on toimipiste Väestöliiton toimitiloissa Helsingissä. Toimintakaudella kehitetään erityisesti asiakasvastaanottotoiminnan prosesseja. Toimintakauden tavoite on yhteensä 2000 vastaanottoa.

Tavoitteena on kattaa tuloilla toiminnasta aiheutuvat menot. Parisuhdekeskuksen maksuttomien nettivastaanottojen avulla helpotetaan klinikan terapiavastaanotoille kohdistuvaa asiakaspainetta ja vastataan asiakkaiden akuuttiin palvelutarpeeseen. Klinikan psykologit ja parisuhdeneuvoja toimivat mediassa keskeisinä asiantuntijoina parisuhdekysymyksissä.

Voimavarat

Helsingin klinikalla on 1.5 HTV psykologin ja parisuhdeneuvojan työpanos (yhteensä 5 työntekijää). Psykologien ja parisuhdeneuvojan työaika on jaettu Parisuhdekeskuksen kehittämistyöhön ja asiakasneuvontaan; mm. puhelinpalveluun, nettivastaanottoihin ja avoimeen parisuhdekysymys-vastauspalveluun netissä. Lisäksi klinikalla toimii pariterapiaan perehtyneitä ammatinharjoittajia.

Yhteistyö

Yhteistyötä tehdään Gottman Instituutin, Suomen pariterapiayhdistyksen, Emotionally Focused Couple Therapy – Instituutin kanssa, Psykologiliiton ja liiton seksuaaliterveysklinikan sekä väestöntutkimuslaitoksen kanssa. Toimintavuonna selvitetään mahdollisuudet yhdistää perhe- ja seksuaaliterveysklinikan asiakaspalvelu.

KOTIPUU – Monikulttuurinen osaamiskeskus

Tukea kotoutumiseen ja monikulttuuriin parisuhteisiin

Toimintaympäristö

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnilla ja kehityksellä on merkittävä rooli monikulttuuristuvan Suomen tulevaisuudessa. Näiden lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttaa keskeisesti perhe ja vanhemmat. Väestöliitto vaikuttaa maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden hyvinvointiin ja yhteiskuntaan kotoutumiseen Monikulttuurisen osaamiskeskuksen toiminnalla, jonka perustan muodostaa RAY:n rahoittama Kotipuu-toiminta. Monikulttuurinen osaamiskeskus tuottaa innovatiivisia käytäntöjä ja tuotteita kuntien, järjestöjen ja maahanmuuttajayhdistysten kotouttavaan toimintaan. Yksikössä annetaan konsultaatiota ja neuvontaa sekä järjestetään vertaistuenryhmiä maahanmuuttajataustaisille vanhemmille. Lisäksi vaikutetaan maahanmuuttoon liittyvän politiikan, lainsäädännön ja valtakunnallisten ohjelmien kehittämiseen. Haavoittuvaisten maahanmuuttajaryhmien tarpeet ovat toiminnan keskipisteenä. RAY-rahoitteisen toiminnan lisäksi osaamiskeskuksessa on myös kaksi EU:n rahoittamaa hanketta, jotka osin kehittävät uusia palveluja ja osin juurruttavat jo aloitettuja toimintoja. Yhteensä osaamiskeskuksessa työskentelee vuoden loppuun mennessä seitsemän kokopäiväistä ja yksi osapäiväinen työntekijä. Moniammatillisessa tiimissä puhutaan sujuvasti kymmentä kieltä (dari, englanti, persia, ruotsi, somali, sorani, tataari, turkki, suomi ja venäjä).

Muuttajatausteiset lapset ja nuoret, ns. toinen sukupolvi, ei kokonaisuudessaan ole mukana kansalaisuuden, syntymämaan tai äidinkielen mukaan määritellyissä tilastoissa. Maahanmuuttajaväestö on kuitenkin nuorempaa kuin koko väestö; heistä alle 29-vuotiaita on noin 5 prosenttiyksikköä enemmän kuin koko väestöstä. Vuonna 2008 myönnettyistä oleskeluluvista noin 30 % myönnettiin perhesiteen perusteella.

Pääministeri Vanhasen hallitusohjelma sisältää useita maahanmuuttoon liittyviä kirjauksia. Maahanmuuttajakysymyksiä käsitellään myös useissa hallituksen politiikka- tai muissa valtakunnallisissa ohjelmissa, esim. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. Eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2009 hallituksen selonteon kotouttamislain toimeenpanosta. Sisäasiainministeriössä on aloitettu selonteon ja eduskunnan linjauksiin perustuva kotouttamislain uudistustyö. Ministeri Thors on eduskunnan kotouttamisselontekokeskustelun yhteydessä kesäkuussa todennut tarpeen sisällön ohjauksen tehostamisesta ja valtakunnallisen kotouttamisen osaamiskeskuksen perustamisesta.

Kotouttaminen edellyttää paikallistasolla peruspalvelujen ammattilaisilta sellaista erityisosaamista, jota he eivät toistaiseksi riittävästi saa ammatillisen koulutuksensa yhteydessä. Valtionhallinnon mahdollisuudet tarvittavaan paikallistoimijoiden sisältöohjaukseen ovat riittämättömät erityisesti nykyisessä tilanteessa, jossa aluehallintoa voimakkaasti uudistetaan. Kuntien mahdollisuuksia henkilöstönsä kotouttamistoiminnan osaamisen vahvistamisessa rajoittaa niiden kiristyvä talous. Julkisen sektorin toimintaa voidaan kehittää muun muassa uusilla toimintamalleilla. Kolmas sektori, järjestöt ja maahanmuuttajayhdistykset, voivat täydentää ja tukea peruspalvelujen toimintaa siltä osin kuin toiminta ei ole lakisääteisesti kunnille kuuluvaa.

Vaikuttaminen

Monikulttuurisen osaamiskeskuksen edustaja on kotouttamislain uudistustyön valmisteluun lasten, nuorten ja perheiden kotoutumisen näkökulmasta. Lisäksi seurataan ja vaikutetaan hallituksen politiikka- ja muiden kansallisten ohjelmien valmisteluun ja toteuttamiseen. Taustaa vaikuttamistyöhön antaa Monikulttuurisen lapsen etu –verkosto, joka on noin 20 järjestön yhteenliittymä tiedonvaihdon ja vaikuttamistyön tehostamiseksi, ja jonka puheenjohtajana Kotipuu on toiminut kahden vuoden ajan. Vaikuttamistyö tulee jatkumaan myös Lapsiasiavaltuutetun neuvottelukunnassa sekä Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman Syrjäytymisen ehkäisy –työryhmässä. Kotipuun edustaja toimii perhejärjestöjen kattojärjestön COFACE:n työryhmässä, joka mm. nostaa esiin maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden tarpeita myös komissioon suuntaan.

Kehittäminen

Kotipuun keskeistä toimintaa on jatkuva, kotoutumista tukevien sosiaalisten innovaatioiden ja tuotteiden kehittäminen. Lähtökohtana on perhelähtöisen kotouttamisen ja sukupolvien välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Vuonna 2010 jatketaan kaksikulttuuristen parisuhteiden tukimallin kehittämistä ja aloitetaan tuotosten juurruttaminen. Jo aloitettu 'Kotoutujan roolipaletti' – kohtaamismalli julkaistaan. Vuoden 2010 saadaan myös mahdollisesti alustavia tuloksia Turun yliopiston kasvatustieteiden laitoksella tehtävästä vertaisryhmämallien vaikuttavuuden arvioinnista. Tulokset huomioidaan kehittämistyössä.

Osaamiskeskus kokonaisuuteen kuuluva, EU-rahoitteinen *Welcome Immigrant* –hanke (WelMig) kehittää neuvontapalvelua erityisesti työn ja opiskelun takia maahan tulleille kotoutujille sekä palveluportaalia kuntien työntekijöille. Samoin EU:n tuella toimiva *Vertaistukea pakolaisille* –hanke (Vepa) mallintaa vertaistuki toimintaa kuntien ensivaiheen kotouttamistyöhön ja luo ryhmänohjaajien kouluttajajoukkoa. Vuoden aikana tutkitaan edelleen erilaisia mahdollisuuksia laajentaa valtakunnallisen Monikulttuurisen osaamiskeskuksen toimintaa yhdistämällä eri rahoituskanavien resursseja.

Palvelut

Kotipuu-rahoituksella on kehitetty vertaisryhmätoiminnan kaksi mallia, jotka tukevat kotoutuvien perheiden omaehtoista selviytymistä ja aktiivista vanhemmuutta. Ryhmiä järjestetään yhteistyössä paikallistason toimijoiden, kuten koulujen, päiväkotien, maahanmuuttajayhdistysten ja moskeijoiden kanssa. Vanhemmille on lisäksi tarjolla puhelin- ja sähköpostineuvontaa sekä kasvatusvihkosia kahdeksalla eri kielellä. Neuvontatoiminta laajenee ja tehostuu *WelMig*–hankkeen kautta. Vuonna 2010 keskeisellä sijalla tulee olemaan maahanmuuttajayhdistyksissä toimivien kouluttaminen vapaaehtoisiksi vertaisryhmäohjaajiksi. Tätä toimintaa tehostaa myös *Vepa* –hanke.

Aidon monikulttuurisen yhteiskunnan tunnusmerkki on peruspalvelut, joissa huomioidaan kotoutuvien maahanmuuttajaperheiden tarpeet (periaate kotoutumisen kaksisuuntaisuudesta). Osaamiskeskuksessa kehitettyjä toimintamalleja juurrutetaan peruspalveluissa toimivien ammattilaisten työkäytännöiksi. Lisäksi pidetään erillisiä alustuksia ja puheita pyydetysti eri tilaisuuksissa. Maahanmuuttajia työssään kohtaavalle ammattihenkilöstölle tarjotaan myös konsultaatiota.

Voimavarat

Monikulttuurisessa osaamiskeskuksessa työskentelee RAY-rahoituksella neljä työntekijää ja hankerahoituksilla 3 kokopäiväistä ja yksi osapäiväinen työntekijä. Uusia rahoitusmahdollisuuksia tutkitaan valtakunnallisesti vaikuttavan toiminnan aikaan saamiseksi.

Yhteistyö

Koulutusyhteistyö jatkuu MLL:n Uudenmaan piirin, Ihmisoikeusliiton ja Monika Naiset Liiton kanssa.

Lastensuojelun Keskusliiton kanssa on yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on välittää maahanmuuttajavanhemmille omakielistä tietoa lastensuojelusta. Väestöliitto on myös aktiivisena toimijana Monikulttuurisen Lapsen Etu – verkostossa sekä LSKL:n Maahanmuuttajalapsen –neuvottelukunnassa ja mm. SPR:n Ydin-hankkeen ja maahanmuuttajaohjelman ohjausryhmissä.

VePa- ja WelMig hankkeilla on nimetyt kuntakumppanit (Helsinki, Vantaa, Espoo, Kouvola, Vaasa, Tampere, Hämeenlinna, Mikkeli) hankkeiden ohjaamiseen ja juurruttamiseen. Kumppanuutta pyritään laajentamaan Turkuun ja Hämeenlinnaan. Kotipuun somalinkielinen työntekijä organisoii vertaisryhmiä vanhemmille yhteistyössä mm. pääkaupunkiseudun moskeijoiden ja somalinkielisten yhdistysten kanssa.

Väestöliitossa yhteistyötä tehdään parisuhdekeskuksen, lastenhoidon ja väestöntutkimuslaitoksen kanssa. Monikulttuurisuus pyritään saamaan läpileikkaavana periaatteena kaikkeen Väestöliiton toimintaan, myös palveluihin.

Vuoden 2010 perhetuotteet ovat Kaksikulttuuristen parisuhteiden konsultaatiot ja Maahanmuuttajaperheen roolipaljetti.

Kansainvälisen kehityksen yksikkö 2010

Kansainvälisen kehityksen yksikkö

- Globaali seksuaaliterveys ja -oikeudet

Vaikuttamistoiminta

- Kehityspolitiikan ja seksuaalioikeuksien edistäminen

Kehitysyhteistyö

- Kehitysmaahankkeet
- Tutkimukset

Lähialueyhteistyö

- Lähialuehankkeet

Kansainvälisyys-Kasvatus

- Julkaisut
- Esiintymiset

Varainhankinta

- Toiminnan rahoituksen turvaaminen.

Tiedottaminen

- Globaalit seksuaaliterveys- ja -oikeus- sekä kehityskysymykset

YK:n väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD, 1994) tavoitteiden ja vuosituhattavoitteiden seuranta erityisesti nuorten, äitiysterveys- ja lisääntymisterveyspalveluiden saatavuuden sekä seksuaalioikeuksien toteutumisen osalta tulevat näkymään vahvasti Väestöliiton kansainvälisen kehityksen yksikön toiminnassa tulevana toimintakautena.

Väestöliitto seuraa yhdessä eduskunnan väestö- ja kehitysryhmän ja kehitysjärjestöjen kanssa ulkoasiainministeriön ohjeistusten laatimista Suomen kehityspoliittisen ohjelman läpileikkaavien teemojen, mm. tyttöjen ja naisten asema, tasa-arvo, hiv ja aids, toiminnallistamiseksi.

Väestöliitto pyrkii vaikuttamaan sekä kansallisella että Euroopan tasolla siihen, että globaalista talouskriisistä huolimatta Suomi ja muut Euroopan maat pitävät kiinni sitoumuksistaan kehitysyhteistyössä ja kehitysyhteistyörahoituksessa (0,7 prosenttia bkt:stä vuoteen 2015 mennessä).

Vuoden 2009 europarlamenttivaalien tulos (keskustaoikeistolainen konservatiivisuus) ennakoiki kasvavaa vastustusta seksuaaliterveyteen ja -oikeuksiin liittyvissä asioissa. Väestöliitto pyrkii vaikuttamaan suomalaisiin europarlamentaarikkoihin ja virkamiehiin, jotta nämä edistäisivät edelleen seksuaaliterveyteen liittyviä asioita Euroopan unionissa.

Lähialueyhteistyössä Väestöliiton merkittäviä kumppaneita ovat Venäjä ja Baltian maat. Väestöliitto jatkaa Baltian maiden järjestöjen verkostoitumisen tukemista Euroopassa sekä niiden osaamisen kasvattamista kehitysmaista ja -yhteistyöstä. Tämä työ on yhä tärkeämpää, kun Baltian maat kamppailevat talous- ja rahoitusongelmien kanssa.

Venäjäällä kiinnitetään tällä hetkellä suurta huomiota väestönkehitykseen sekä perheiden palveluihin ja tukemiseen, sillä maan väkiluku on laskussa alhaisen syntyvyyden takia. Väestöliiton Venäjä-yhteistyössä seksuaalikasvatus ja perhetyö ovat osoittautuneet alueiksi, joihin kohdistuu suurta mielenkiintoa ja kysyntää.

Toiminta-ajatus

Kansainvälisen kehityksen yksikön työllä Väestöliitto edistää nuorten ja perheiden hyvinvointia maailmanlaajuisesti. Yksikkö luo myös mahdollisuuksia kehittää ja soveltaa liiton osaamista kansainvälisessä yhteistyössä. Kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä Väestöliitto korostaa seksuaalioikeuksien ja seksuaali-terveyspalvelujen sekä äitiysterveysten ja tyttöjen ja naisten aseman parantamista keinona vähentää köyhyyttä. Lähialueyhteistyössä liiton asiantuntijuus on seksuaaliterveysasioiden lisäksi perhetyössä ja vanhemmuuden tukemisen menetelmissä.

Kansainvälisen kehityksen yksikön verkostoituminen kansainvälisten seksuaaliterveys- ja kehitysjärjestöjen kanssa kasvattaa myös Väestöliiton asiantuntijuutta globaaleissa väestön kehitykseen, ympäristöasioihin ja köyhyyteen liittyvissä kysymyksissä.

Tavoitteet

Väestöliiton kansainvälisen kehityksen yksikön toiminnan tavoitteena ovat;

1. Vaikuttaminen

- 1.1. Edistää YK:n vuosituhattavoitteiden ja erityisesti niiden tavoitteiden saavuttamista, jotka koskevat äitiysterveyttä ja palvelujen saatavuutta,
- 1.2. Vaikuttaa siihen, että Suomen ja Euroopan unionin kehitysyhteistyörahoitus säilyy taloudellisesta lamasta huolimatta sovitulla määrällisellä tasolla,
- 1.3. Jatkaa pohjois- ja Baltian maiden järjestöjen ja päättäjien välistä kanssakäymistä kehitysyhteistyöpolitiikan kehittämiseksi,

Tavoitteiden mittaaminen;

-Yhteistyö eduskunnan väestö- ja kehitysryhmän, perjantai-ryhmän ja muiden kehitysjärjestöjen kanssa. Kokousasiakirjat, seminaariohjelmat, kannanotot, tiedotteet, julkaisut ja mediaosumat.

-Suomalaisten päätöksentekijöiden aktiivisuus seksuaaliterveysasioissa kansallisella, Euroopan ja kansainvälisellä tasolla. Virallisten asiakirjojen sisältöjen seuranta, järjestöjen kuulemiset ja edustukset delegaatioissa, äänestyskäyttäytyminen, lausunnot, esiintulot.

-Yhteistyö eurooppalaisten järjestöjen kanssa vaikuttamistoiminnan projekteissa. Yhteiset tapahtumat ja kampanjat. Projektiraportit.

2. Kansainvälisen kehityksen yksikön talous

- 2.1. Varmistaa yksikön perusrahoituksen jatkuminen,
- 2.2. Muun varainhankinnan kehittäminen

Tavoitteiden mittaaminen;

-Jatkorahoitukset William ja Flora Hewlett Foundationin ja Bill & Melinda Gates Foundationin rahoittamille vaikuttamistyön hankkeille. Projektisuunnitelmat, rahoituspäätökset.

-Muut jätetyt hankeanomukset, markkinointitoimenpiteet, yhteistyöneuvottelut.

3. Väestöliiton kehitysyhteistyö- ja lähialuehankkeet

- 3.1. Jatkaa hanketyötä kehitysmaissa ja lähialueilla ja verkostoitumista toisten toimijoiden kanssa.

Tavoitteen mittaaminen;

-Projektisuunnitelmien kumppanuudet, rahoituspäätökset ja projektiraportit (ks. kohta palvelut).

4. Tiedottaminen ja kansainvälisyyskasvatus

4.1. Jatketaan tiedottamista, kansainvälisyyskasvatusta sekä julkaisujen tuottamista.

Tavoitteen mittaaminen;

-Mediaseuranta. Tuotettujen materiaalien levikin seuraaminen. Kyselylomake sisältöjen evaluoimista ja kehittämistä varten nettisivuille. Nettisivujen kävijämäärät ja kävijöiden käyttäytyminen.

Vaikuttaminen

Kehityspoliittisen vaikuttamistoiminnan tavoitteena on lisätä poliittisten päätöksentekijöiden osaamista kehitysmaiden terveys- ja seksuaaliterveyskysymyksissä ja vaikuttaa ko. asioita koskeviin päätöksiin Suomen ja Euroopan unionin kehityspoliitiikassa. Väestöliitto esimerkiksi tapaa suomalaisia meppejä 1-2 kertaa toimintavuoden aikana.

Yksikön kaksi suurinta hanketta keskittyvät vaikuttamistoimintaan. Hankkeisiin sisältyy vuonna 2010 erilaisia seminaareja ja kokouksia. Vaikuttamistyötä tehdään paljon yhteistyössä kotimaisten ja eurooppalaisten järjestöjen ja muiden tahojen kanssa.

Myös Venäjää koskevissa asioissa pyritään lisäämään tietoutta Suomessa. Pietari-hanke tuottaa uutta tietoa HIV-positiivisten tilanteesta Venäjällä. Asiantuntijaryhmän SILHWA:n kautta (Social Inclusion, Healthy Lifestyles and Work Ability) liitolla on mahdollisuus vaikuttaa mm. siihen, että nuorten seksuaaliterveysasiat tulevat otetuiksi huomioon EU:n Pohjoisen ulottuvuuden politiikassa.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta on osa yksikön vaikuttamistyötä. Vuonna 2009 tuotetaan YK:n väestörahasen, UNFPA:n, vuosiraportin suomenkielinen tiivistelmä, väestötietosarjan julkaisu, seksuaalioikeudet -julistesarja sekä teemajulkaisu. Tiedotuksessa ja varainhankinnassa hyödynnetään 2500 hengen suuruista Facebook-ryhmää sekä 200 globaalien uutiskirjeen tilaajaa. Lisäksi kansanedustajille tuotetaan neljä ajankohtaista tietolehtistä.

Palvelut, hankkeet/projektit

Kansainvälisen kehityksen yksikkö toteuttaa projekteja kehitysmaissa, Venäjällä ja Keski-Aasiassa. Kehitysyhteistyössä on lähivuosien tavoitteena, että seksuaali- ja äitiysterveyshankkeet nivoutuvat yhteen laajempiin yhteisöjen kehittämishankkeisiin ja etelän kumppaneiden vaikuttamistyötä lisätään. Tämä edellyttää kumppanuuksien kehittämistä erilaisten kehitysjärjestöjen ja viranomaisten kanssa. Väestöliiton osaamista kehitetään tekemällä tiivistä yhteistyötä lähialuehankkeiden ja maahanmuuttajatyön välillä.

William ja Flora Hewlett Säätiön rahoituksella tehdään poliittista vaikuttamistyötä globaalien seksuaaliterveyden ja -oikeuksien edistämiseksi lähinnä kansallisella tasolla kansanedustajien, virkamiesten, nuorten vaikuttajien, tiedotusvälineiden ja suomalaisten kehitysjärjestöjen kanssa. Rahoituksella tuetaan myös etelän kumppaneiden vaikuttamistyötä – tällä hetkellä Malawissa.

Countdown 2015 Europe. Väestöliitto on jäsenenä Bill ja Melinda Gates Säätiön rahoittamassa konsortiossa, jossa on jäsenenä kymmenen eurooppalaista järjestöä. Hankkeen tavoitteena on lisätä rahoitusta ja poliittista sitoutumista ehkäisymenetelmien ja muiden lisääntymisterveyden hoitoon tarvittavien tarvikkeiden saatavuuden takaamiseksi maailmassa.

Malawi. Projektilla ”lisääntymisterveyden edistäminen Malawissa” haetaan jatkorahoitusta ulkoministeriöltä vuosille 2010–2012. Projektia toteutetaan Malawin yliopiston ja Malawin terveysministeriön Mangochin läänin terveysviranomaisten kanssa. Hanke tukee myös HIV-orpojen päivätoimintakeskusta ja tehostaa kansallista vaikuttamistyötä seksuaaliterveyden edistämiseksi Malawissa.

Nepal. Väestöliitto jatkaa nuorten seksuaaliterveyden parantamiseen keskittyvää hanketta Nepalissa. Se toteutetaan Nepalin perhesuunnittelujärjestön ja Kansainvälisen Perhesuunnittelujärjestöjen Liiton (IPPF) kanssa Suomen ulkoasiainministeriön hanketuella. Vuonna 2010 hankkeelle tehdään jatkosuunnitelma. Tavoitteena on linkittyä paikallisten toimijoiden kanssa ja kehittää alueellista yhteistyötä muiden Nepalissa toimivien järjestöjen kanssa ja selvittää, voisiko hanke toimia jatkossa osana Suomen kahdenvälisiä yhteistyötä Nepalissa.

Hanken. Yhteistyössä Hankenin HUMLOG-instituutin kanssa toteutetaan Nepaliin keskittyvä yksivuotinen tutkimushanke ”Food Security and Development”, jossa tutkitaan kehitystoimijoiden koordinaation ja humanitaaristen operaatioiden yhteyttä pidemmän aikavälin kehitykseen ja ruokaturvaan. Väestöliitto tutkii, miten seksuaaliterveyskysymykset on sisällytetty kehitysyhteistyötoimijoiden hankkeisiin ja humanitaarisiin operaatioihin.

Pietari. Jatkorahoitusta haetaan projektille, jota toteutetaan Pietarin kaupungin Aids-keskuksen sekä järjestön ”Center of Social Development and Information” kanssa. Tarkoituksena on esitellä perhetyön menetelmiä sosiaalityöntekijöille, jotka työskentelevät HIV-positiivisten perheiden kanssa, ja kouluttaa nuorten kanssa työskenteleviä seksuaalikasvatuksen menetelmistä ja lähestymistavoista. Suunnitteilla on myös hanke Pietarin nuorisoystävällisten klinikoiden (18) henkilökunnan kouluttamiseksi seksuaaliterveyskasvatuksesta.

Suomen ja Leningradin alueen Kuurojen liittojen kanssa haetaan rahoitusta hankkeelle, jossa toteutetaan nuorten terveiden elämäntapojen koulutuksia kuurojen koulujen opettajille, lasten vanhemmille sekä vapaaehtoisille kuuroille nuorille. Väestöliiton osaamisalue projektissa on seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveys.

Viipuri. Väestöliiton Viipuri-projekti on ollut käynnissä vuodesta 2003. Siinä on toteutettu seksuaalikasvatuskoulutuksia erilaisille ammattilaisryhmille ja kouluttajille ja nuorten kanssa työskenteleville on toimitettu oma seksuaalikasvatusaineisto. Vuonna 2010 toteutetaan projektin arviointi, jossa tarkastellaan saavutettuja tuloksia.

Väestöliitto on Viipuri-tyon osalta mukana myös Kaakkois-Suomen EU-rahoitteisessa ENPI-ohjelmassa, jonka toteutumisesta päätetään todennäköisesti syksyllä 2009.

Keski-Aasia -yhteistyö. Kynnys ry:n ja Väestöliiton hanke keski-Aasian maiden vammaisten naisten järjestöjen kanssa jatkuu vuonna 2010 materiaalityötannolla ja koulutuksin. Projektin teemana on vammaisten naisten vahvistaminen Keski-Aasiassa. Keskeinen asia on oikeus seksuaalisuuteen ja perheellistymiseen.

Kehityshankkeiden tuotteistaminen

Väestöliitolla on erityisosaamista kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä. Liiton tavoitteena on ollut saada yhdistettyä seksuaaliterveysnäkökulma toisten järjestöjen kehityshankkeisiin. Tavoitteena ovat myös yhteishankkeet, joissa liiton osaaminen täydentää muita kehityksen teemoja. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että liitolla on tarjottavana tietoa seksuaaliterveydestä kehitystekijänä sekä käytännön malleja siitä, miten seksuaaliterveyden edistäminen voidaan integroida kehitysohjelmiin. Kokemusten ja osaamisen rakentaminen malleiksi, joita voitaisiin aktiivisesti markkinoida ja hyödyntää järjestöyhteistyössä, vaatii oman kehittämistyönsä liitossa. Vuoden 2010 aikana selvitetään, minkälaisia tuotepaketteja liitto voisi kehittää kehitys- ja lähialueyhteyhön.

Yhteistyö

Kehitysyhteistyöhankkeissa yhteistyökumppaneina ovat tavallisesti kohdemaiden perhesuunnittelujärjestöt ja usein myös maan tutkimuslaitokset ja viranomaiset.

Vaikuttamistoiminnan hankkeet ovat konsortioita, joissa on mukana muita eurooppalaisia ja kansainvälisiä seksuaaliterveys- ja oikeusjärjestöjä. Näitä ovat Countdown 2015 Europe, johon kuuluu 18 eurooppalaista alan järjestöä. Yksikkö on edustettuna myös eurooppalaisten seksuaaliterveysjärjestöjen verkostossa EuroNGOissa, ja tekee yhteistyötä YK:n väestörahoitus UNFPA:n sekä Pohjois- ja Baltian maiden perhesuunnittelujärjestöjen kanssa.

Yksikkö on edustettuna Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry:ssä, Kepassa (Kehitysyhteistyön palvelukeskus), YK-järjestöjen yhteistyöryhmässä, sekä Ihmisoikeus.net:issä. Keskeisimmät viranomaiskumppanit ovat ulkoasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Kansanedustajien kanssa tehdään yhteistyötä eduskunnan väestö- ja kehitysryhmässä. Yksikkö koordinoi lisäksi nk. ”perjantai -ryhmän” toimintaa. Ryhmään kuuluu kansanedustajia, kehitysjärjestöjä sekä ulkoasian- ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajia.

Kansainvälisen kehityksen yksikkö tekee yhteistyötä Väestöliiton muiden yksiköiden ja osastojen kanssa projektikohtaisesti. Venäjään liittyvissä asioissa on jo vakiintunutta yhteistyötä Seksuaaliterveysklinikan, Kotipuun, Perhetoimintojen ja Väestöntutkimuslaitoksen kanssa. Seksuaaliterveysklinikan kanssa suunnitellaan ja toteutetaan EU-rahoitteisia hankkeita.

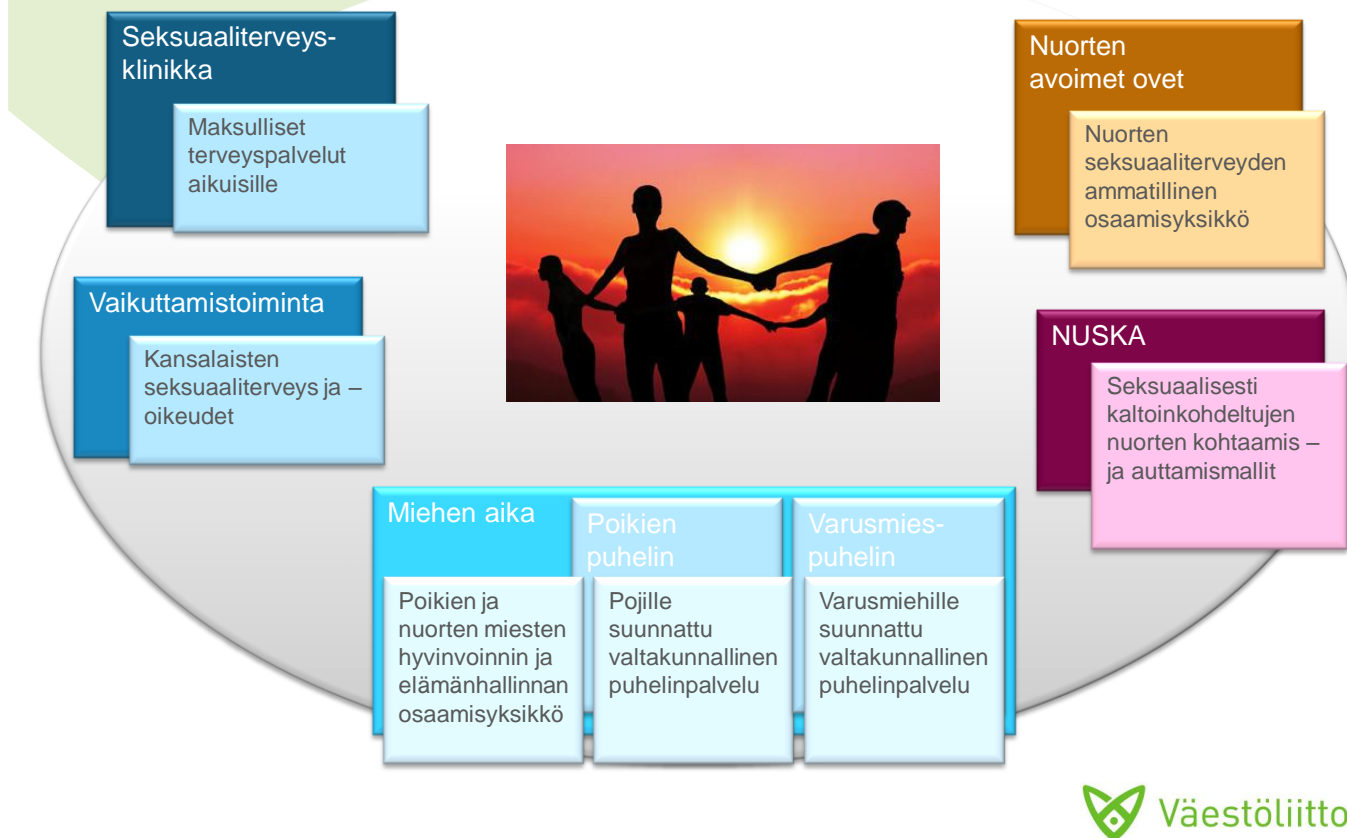
Voimavarat ja varainhankinta

Kansainvälisen kehityksen yksikössä työskentelee seitsemän asiantuntijaa. Osaamisalueet ovat; kehityspolitiikka, kehitysyhteistyö, lähialueyhteistyö, kansainväliset hankkeet, äitiysterveys ja seksuaaliterveys. Yksikkö työllistää lisäksi lyhytaikaisesti projektityöntekijöitä ja korkeakouluharjoittelijoita tarpeen mukaan.

Kansainvälisen kehityksen yksikkö toimii kotimaisella ja kansainvälisellä projektirahoituksella. Varainhankinnan tehostamista varten on valmistella markkinointikansio ja liiton kehityspoliittinen ohjelma, joissa esitellään tähänastiset kokemukset kehityshankkeista sekä tulevaisuuden toiminnan painopisteet.

Vuonna 2010 ovat päättymässä vaikuttamistoiminnan hankkeet, joita rahoittavat amerikkalaiset säätiöt. Jatkorahoitushankkeiden suunnittelu käynnistyy eurooppalaisten järjestöjen konsortioissa jo vuoden 2009 aikana. Projektihakemuksia valmistellaan ulkoasiainministeriölle sekä kehitysyhteistyön, Venäjä-yhteistyön että julkaisutoiminnan jatkamiseksi. Yksikkö seuraa myös Euroopan unionin rahoitusohjelmia. Kotimaisen varainhankinnan kehittämiseksi tuotetaan Malawin tyttöjä ja naisia käsittelevä dokumentti, jonka avulla pyritään lisäämään yleisön tietämystä kehitysmaiden naisten terveydestä ja asemasta. Suunnitteilla on myös muita kampanjoita, joissa yhdistetään kehitysmaa-tiedottaminen ja varainhankinta.

Seksuaaliterveysklinikka 2010

Toimintaympäristö

Edellinen lama näkyi pitkään seksuaaliterveystilanteen heikentymisenä. Raskaudenkeskeytykset ja seksitaudit yleistyivät. Huono kehitys oli seurausta ehkäisyneuvoloiden ja kouluterveydenhuollon palvelujen supistamisesta. Vähitellen tilannetta saatiin parannettua ja v. 2002 klamydiatartuntojen määrä ei enää kasvanut ja raskaudenkeskeytysten määrä oli kääntynyt laskuun. Myönteinen kehitys on ollut erityisen selvää teini-ikäisten ikäryhmässä. Näyttää siltä, että koulujen oleellisesti parantunut seksuaalikasvatus on vaikuttanut asiaan. Tähän Väestöliitto on ollut toiminnallaan myötävaikuttamassa.

Kuluvana vuonna tuli voimaan neuvolatoimintaa ja kouluterveydenhuoltoa koskeva asetus. Siinä määrätään mm. määräaikaistarkastusten laajuudesta. Viime vuosien myönteinen kehitys on kuitenkin vaarantumassa, jos käsillä olevan taantuman seurauksena jälleen laiminlyödään ennaltaehkäisevä työ. Seksuaalikasvatuksen erityisongelmana on, että sitä ei ole määritelty oppiaineeksi ammattikoulujen opetussuunnitelmassa. Kouluterveyskyselyn mukaan ammattikoululaisten terveystottumukset ovat huonommat kuin lukiolaisilla tai peruskoulun 8- ja 9-luokkalaisilla. Huolestuttavan suuri osa nuorista ilmoittaa olleensa yhdynnässä ilman ehkäisyä. Seksuaaliterveyskasvatuksen haasteita ovat seksuaalisen monimuotoisuuden, sukupuolisensitiivisyyden ja monikulttuurisuuden huomioiminen. Myös porno tuottaa vääristyneitä mielikuvia ihmissuhteista ja kehosta.

Seksuaaliterveyspalvelujen saatavuus vaihtelee maantieteellisesti. Tytöt ja naiset hakeutuvat ainakin ehkäisyä varten seksuaaliterveyspalveluihin. Olisi tärkeää saada myös pojat ja miehet seksuaaliterveyspalvelujen piiriin. Nuoria varten tulisi kehittää matalan kynnyksen palveluja, joissa olisi tarjolla eri sukupuolten tarpeet huomioivaa ja ikätasoaista palvelua ja tietoa. Hyvin toimiva kouluterveyshuolto voisi olla yksi mahdollisuus toteuttaa em. tavoitteita.

Väestöliitto on kiinnittänyt huomiota lasten ja nuorten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja kaltoinkohteluun. Väestöliiton tekemän tutkimuksen mukaan yli 10 prosenttia 8-luokkalaisista pojista ja yli 11 prosenttia tytöistä oli kokenut seksuaalista kaltoin kohtelua. Vuonna 2008 lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tehtiin yli 1300 ilmoitusta. Valtaosa tapauksista ei tule ollenkaan viranomaisten tietoon. Poliisille ilmoitetuista rikoksista valtaosa oli kohdistunut yli 12-vuotiaisiin lapsiin. Digitaalinen media on mahdollistanut ilmiön yleistymisen. Netti mahdollistaa seksuaaliseen hyväksikäyttöön tähtäävien kontaktien luomisen ja systemaattisemman hyväksikäytön.

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ongelmaa on pyritty ehkäisemään mm. Sosiaali- ja terveysministeriön 2007-2011 toimintaohjelmassa, lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2007-2011 sekä Suomen allekirjoittamassa Euroopan neuvoston sopimuksessa lasten suojelemiseksi seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä. Valtioneuvoston hyväksymä periaatepäätös sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi korostaa viranomaisten yhteistyötä mm. lasten suojaamiseksi viestimissä tapahtuvalta seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Vuonna 2008 voimaan tullut lastensuojelulaki korostaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja avun nopeaa saamista. Kaikesta tästä huolimatta lasten ja nuorten seksuaalinen kaltoin kohtelu on vieläkin vaiettu asia, jonka uhrien on vaikeaa ellei mahdotonta saada apua ja päästä palvelujen piiriin.

Väkivalta on suomalaisen yhteiskunnan erityispiirre, joka koskettaa myös nuoria. Viime vuosien järkyttävät tapahtumat kouluampumisineen ovat lisänneet vanhempien, opettajien ja terveydenhuollon työntekijöiden tarvetta ja kiinnostusta väkivaltaa ennaltaehkäiseviin kasvatustalouksien. Väestöliitossa on kehitetty Aggression portaati-malli, joka ehkäisee ennakoita väkivaltaista käyttäytymistä. Tällä tuotteella on jatkuvaa kysyntää ja sitä voidaan muokata eri ikäryhmille sopivaksi.

Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittiset tavoitteet on esitelty vuonna 2008 julkaistussa Seksuaaliterveyspoliittisessa ohjelmassa. Ohjelmaa päivitetään tarpeen mukaan.

Kaavio 1. Viimeisessä yhdynnässä käytetty ehkäisy (%), ja yhdynnässä olleiden % osuus, tytöt.

STAKES, Kouluterveyskysely 2008

	<u>Peruskoulu</u>		<u>Lukio</u>		<u>Ammatillinen oppilaitos</u>	
	8. luokka	9. luokka	1. vuosik.	2. vuosik.	1. vuosi	2. vuosi
Ei mitään	20	15	7	7	15	13
Kondomia	61	53	53	44	36	30
E-pillereitä	11	23	31	39	40	47
Kondomi ja e-pill	6	8	8	9	7	8
<hr/>						
Yhdynnässä olleet,						
% kaikista	14	30	36	52	69	79

Toiminta-ajatus

Seksuaaliterveysklinikka kokoaa yhteen toisaalta nuorten seksuaaliterveysasioihin keskittyvät Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamat hankkeet Nuorten Avoimet Ovet, Miehen Ajan ja sen osana poikien puhelinpalvelun sekä seksuaalisesti kaltoin kohdeltujen nuorten kohtaamisprojektin. Tämän lisäksi Seksuaaliterveysklinikka harjoittaa lääketieteellistä tutkimusta, tarjoaa koulutuspaikan mm. lääketieteen opiskelijoille, kouluttaa ja harjoittaa kotimaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Seksuaaliterveysklinikka tarjoaa maksutonta puhelinneuvontaa kolmena päivänä viikossa sekä maksullisia terveyspalveluja. Näitä ovat mm. ehkäisyneuvonta, seksuaaliterapia, gynekologin, urologin sekä yleislääkärin vastaanotot. Toimintavuoden aikana palveluja tarjotaan noin 1000 aikuiselle. Vuoden

aikana selvitetään mahdollisuudet yhdistää em. toiminta ja perheklinikan vastaanotto toiminta yhdeksi kokonaisuudeksi.

Seksuaaliterveysklinikan osana toimivien RAY- hankkeiden keskeinen työskentelytapa on internetin kautta tapahtuva neuvonta ja asiakastyö. Toimintavuoden aikana kaikki Väestöliiton nettitoiminta kootaan uuteen Netti-Väestöliittoon, jolloin päästään kokonaisvaltaisempaan ja asiakaslähtöisempään työskentelyotteeseen. Asiantuntemus saadaan edelleen seksuaaliterveysklinikan työntekijöiltä.

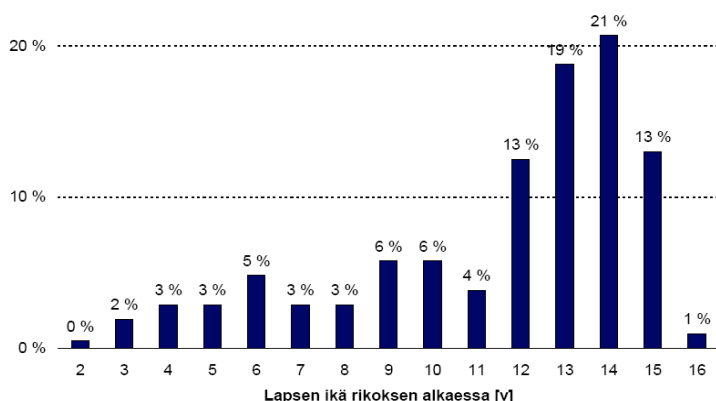
Seksuaaliterveysklinikan yhteydessä toimii VL-Medi Oy, joka on erikoistunut lääketutkimuksiin. Henkilökunta on osittain samaa kuin em. terveyspalveluja tuottavat asiantuntijat.

Seksuaaliterveysklinikka vastaa osaltaan Väestöliiton yhteistyöstä IPPF:n kanssa. Osallistutaan 16:nteen World Congress on Pediatric and Adolescent Gynecology –kongressin järjestämiseen Ranskassa sekä 11:nteen Congress of the European Society of Contraception –kongressiin Hollannissa. WHO:n kanssa luodaan eurooppalaisia standardeja seksuaalikasvatukselle. Seksuaaliterveysklinikka tuo asiantuntemustaan Suomen lähialueiden seksuaaliterveyspalvelujen edistämiseen mm. Väestöliiton lähialueyhteistyöhankkeissa. Kotipuun ja väestöntutkimuslaitoksen kanssa jatketaan Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman käytännön toimeenpanoa.

Seksuaaliterveysklinikka tekee yhteistyötä mm. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön, Suomen Evankelisluterilaisen kirkon, HUS:n nuorisovastaanoton, Tukinaisen, Tyttöjen Talon, Helsingin kouluterveyshuollon ja sosiaalitoimen kanssa.

Voimavarat

Seksuaaliterveysklinikalla ja sen RAY-hankkeissa toimii 3 lääkäriä, 8 terveydenhoitoalan työntekijää ja asiantuntijaa, 5 sosiaalityön ja yhteiskuntatieteiden asiantuntijaa sekä 2 toimistohenkilökuntaan kuuluvaa. Neljä työntekijää on osa-aikaista. Neljällä on seksuaaliterapeutin ja neljällä seksuaalineuvojan koulutus. Samoissa tiloissa toimii lisäksi VL-Medi Oy:n henkilökuntaa ja ammatinharjoittajia muutaman tunnin viikossa. Toimintaa rahoitetaan kohdistettujen RAY-avustusten lisäksi VL-Medi Oy:n tuotolla.

Kuvio 7 Uhrin ikä (n=208)

Lähde: Hinkkanen, Ville (2009): Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Tutkimus rangaistuskäytännöstä ja seksuaalirikosten uusimisesta. *OPTL:n tutkimustiedonantoja 92. Helsinki 2009*

NUSKA (Nuorten seksuaalinen kaltoinkohtelu -kohtaamisprojekti)

Toiminta-ajatus

Nuorten seksuaalinen kaltoinkohtelu- kohtaamisprojekti (NUSKA) toimii moniammatillisena asiantuntijajyksikkönä seksuaalisesti kaltoinkohdeltujen nuorten kohtaamisessa ja auttamisessa sekä seksuaalisen väkivallan ennaltaehkäisyssä. Nuorten seksuaalisesti kaltoin kohdeltujen -kohtaamisprojektin avulla on pystytty lisäämään yleistä tietoisuutta vaikeasta ja vaietusta ongelmasta sekä kehittämään terveydenhuollon, koulutoimen ja nuorisotoimen työnte-

kijöiden käyttöön kohtaamismalli, joka on raportoitu kuluvana vuonna julkaistussa kirjassa ”Eikö se kuulu kenellekään”. Hankkeen moniammatillinen asiantuntijatiimi on tehnyt yhteistyötä mm. poliisin, lastensuojeluviranomaisten ja Terveyden ja hyvinvointilaitoksen (THL) kanssa. Sen lisäksi on vaikutettu lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin politiikkaohjelmiin.

Tavoitteet

Hankkeen vahvuutena on mahdollisuus tehdä jonkin verran asiakastyötä. Kohtaamis- ja verkostoitumismallin käytännön toimivuutta on näin voitu testata. Toimintavuonna tullaan juurruttamaan kohtaamismallia sosiaali-, terveys- ja koulutoimen työntekijöille. Sitä varten toteutetaan 20 koulutustilaisuutta. Lisäksi järjestetään Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa ammatillinen täydennyskoulutus nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille.

Seksuaalisen kaltoinkohtelun ennaltaehkäisemiseksi laaditaan turvaohjeet, jotka ovat netin kautta kaikkien saatavilla. Lisäksi selvitetään nettikyselyn avulla läheisten tuen tarve ja saatavuus. Samoin selvitetään nuorten parissa työskenteleviltä ammattilaisilta millaista tiedon ja koulutuksen tarvetta heillä on nuorten seksuaalisesta kaltoin kohtelusta. Nuoria varten laaditaan esite ”Sinulle nuori, joka olet joutunut seksuaalisen kaltoin kohtelun kohteeksi”. Uutena toimintamuotona kokeillaan asiantuntijan vetämää vertaistukiryhmää nuorille ja heidän vanhemmilleen. Samoin kokeillaan virtuaalista, reaaliajassa tapahtuvaa nettivastaanottoa. Kokemukset raportoidaan ja mallinnetaan mikäli ne osoittautuvat toimiviksi.

Vakavia puutteita on myös uhrien ja heidän omaistensa pääsyssä terapia- ja neuvontapalvelujen piiriin. Uuden lastensuojelulain tai vuonna 2008 alusta voimaan tulleen lastensuojelun periaatteet eivät toteudu käytännössä. Varhainen puuttuminen ja avun piiriin saattaminen olisi ensiarvoisen tärkeää sekä nuorten seksuaaliterveyden että mielen terveyden kannalta. Toimintavuoden aikana vaikutetaan erityisesti lastensuojeluviranomaisiin tilanteen korjaamiseksi.

Projektin toimesta on käynnistynyt viranomaistyö mm. poliisin ja lastensuojeluviranomaisten kanssa. Nuoriin kohdistunutta seksuaalista kaltoinkohtelua ja sen vaikutuksia on pidetty esillä julkisuudessa ja vaikutettu poliittisiin päätäjiin ja tätä jatketaan. Tietoisuus seksuaalisen kaltoin kohtelun vahingollisista vaikutuksista nuorten terveydelle ja hyvinvoinnille onkin lisääntynyt. On kuitenkin käynyt selväksi, että hankkeella on pystytty vain raapaisemaan ongelman pintaa. **Maahan tarvitaan keskitetty yksikkö, osaamiskeskus, joka toimii ennaltaehkäisevästi ja kerää tietoa, raportoi parannuksista ja epäkohdista, kouluttaa ja kehittää toimivia auttamismalleja.** Toimintavuoden aikana selvitetään olisiko esim. THL tai joku muu taho Suomessa on valmis jatkamaan projektin käynnistämää työtä ja toimimaan valtakunnallisena osaamiskeskuksena. **Myös Väestöliitto on valmis jatkamaan ko. tehtävässä edellyttäen, että tarvittava rahoitus järjestyy. Tehtävä sopii hyvin osaksi Väestöliiton nuoriin kohdistamaa, ennalta ehkäisevää kansanterveystyötä.**

Nuorten Avoimet Ovet (NAO)

Toiminta-ajatus

Nuorten Avoimet Ovet (NAO) on nuorten seksuaaliterveyden ammatillinen osaamisyksikkö päämääränä nuorten seksuaalioikeuksien toteutuminen ja seksuaaliterveyspolitiikkaan vaikuttaminen. Asiantuntijuus perustuu käytännön työstä saatuihin kokemuksiin ja tietoihin, tutkittuun tietoon, verkostoyhteistyöhön sekä jatkuvaan lisäkouluttautumiseen. NAO vaikuttaa yhteiskunnan seksuaaliterveyskasvatukseen ja palveluiden saatavuuden sekä laadun parantamiseksi. Pitkän ajan tavoitteena on nuorten seksuaaliterveystilanteen, -tietojen ja -taitojen, sekä itsetunnon lisääntyminen.

Vaikuttaminen

Vastaanotolla käyneiltä nuorilta kerätään asiakaspalautetta ("kuukauden kysymys") sekä tehdään asiakasanalyysiä. Vuonna 2010 raportoidaan mm. kyselytulokset nuorten ajatuksista turvallisesta aikuisesta ja pornosta. Julkista vaikuttamista kehitetään raportoimalla tätä tutkimustyötä sekä hyödyntämällä seksuaaliterveyspoliittista ohjelmaa kontakteissa päättäjiin ja mediaan. Osallistutaan nuorten hyvinvointia koskevaan politiikkaan ja hallitusohjelmien työstämiseen. Vaikutetaan lisäksi materiaalin tuotannon, kirjoittamistyön ja median kautta.

Käynnistetään uusi verkostoitumishanke viemään NAO –vastaanotto-, NUSKA –kohtaamis- ja Miehen Aika -malleja käytäntöön. Verkostoidutaan erityisesti lastensuojelulaitosten kanssa. Hankkeessa lisätään koulutusten avulla ammattilaisten tietoja nuorten seksuaaliterveydestä sekä annetaan välineitä nuorten seksuaalisuuden kohtaamiseen ja edistämiseen. Hankkeeseen liittyen koulutuksia järjestetään vuoden aikana 10 kpl. Hankkeessa tarjotaan konsultaatioita, ryhmätoimintaa ja vastaanottotyötä mukana olevissa lastensuojelulaitoksissa sekä nuorille että ammattilaisille. Vuoden alussa aloitetaan lastensuojelulaitosten tarpeiden kartoittaminen ja laitosten kanssa verkostoituminen. Aloitetaan ammattikouluille suunnattava seksuaalikasvatushanke, jossa kehitetään oppilaitosten terveystiedon opetusta seksuaalikasvatuksen osalta mm. kouluttamalla ja tuottamalla menetelmiä sekä välineitä. Hankkeen aikana arvioidaan Väestöliitossa kehitettyjen mallien toimivuutta käytännön työssä julkisella sektorilla.

Koulutuksia järjestetään lisäksi räätälöidysti tilauksesta sekä tarjotaan terveydenhuoltoalan opiskelijoille, työssä käyville terveydenhoitajille ja lääkäreille mahdollisuus tutustua NAO- vastaanottotoimintaan. Vastaanottotoimintaan ja kohtaamismalliin tutustuneet ammattilaiset sekä terveydenhuoltoalan opiskelijat vievät mallia julkisen terveydenhuollon palveluihin oman työnsä kautta.

Palvelut

Vastaanottotoiminta on alle 18-vuotiaille tytöille ja alle 20-vuotiaille pojille tarkoitettu maksuton seksuaaliterveyspalvelu, jonka tarkoituksena on toimia perustana vastaanottomallin kehittämiseksi. Vastaanottomallia kehitetään jatkuvasti asiakaspalautteen, sairauskertomustietojen ja asiakaskäyntitilastojen analyysin sekä opinnäytetöistä saatujen tietojen avulla. Vastaanottomallia juurrutetaan julkiselle sektorille. Vuoden 2010 aikana tartutaan asiakkaiden moniongelmaisuuteen ja erityisesti kehitetään vastaanottotoiminnan kautta menetelmiä lastensuojelulaitosten seksuaalikasvatukseen. Tavoitteena on 500 asiakaskäyntiä (vastaanotot jalkautetaan myös lastensuojelulaitoksiin) sekä hoitajien että lääkäreiden vastaanotoilla. Painopisteenä on luoda toimintamalleja joilla puututaan huostaan otettujen nuorten syrjäytymisvaaraan ja ennaltaehkäistään elämänhallinnan puutteita. Tavoitteena on ottaa kehittämistyössä huomioon myös maahanmuuttajataustaisten nuorten tarpeet seksuaalikasvatuksessa, kuten muussakin Väestöliiton nuoriin kohdistuvassa työssä ja toiminnassa.

Internetissa ylläpidetään palveluita nuorille ja kehitetään ammattilaisten osiota, tavoitteena on mm. lisätä sukupuolisensitiivisyyttä ja maahanmuuttajanäkökulmaa seksuaaliterveyskasvatukseen liittyen, sekä sivuston markkinointia ja tiedottamista. Kysymys-vastauspalstalla on tavoitteena vastata noin 350 kysymykseen ja pitää noin 100 nettivastaanottoa (One-to-One).

Yhteistyö

Yhteistyötä tehdään erityisesti kouluterveydenhuollon ja perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon, terveystiedon opettajien sekä muiden nuorten kanssa työskentelevien alan järjestöjen ja toimijoiden kanssa. Väestöliiton kehitysyhteistyön yksikön kanssa jatketaan nuorten seksuaaliterveyden edistämiseksi Viipurissa ja muualla lähialueilla. Tärkeänä vaikuttamistyönä on lisäksi osallistuminen asiantuntijana Valtioneuvoston asettamaan lasten ja nuorten hyvinvointineuvottelukuntaan, Kouluterveyslähettiläisiin (THL), Lastenterveysfoorumiin (TEKRY), Suomen eduskunnan, Sosiaali- ja terveysministeriön ja järjestöjen työryhmiin, suunniteltaessa ja arvioitaessa nuorten terveyteen vaikuttavia ohjelmia, suosituksia ja lakeja.

NAOn projektikoordinaattori toimii puheenjohtajana Väestöliiton nuorten hyvinvointitoimikunnassa ja kehityspäällikkönä siihen liittyen. NAO osallistuu aktiivisesti Väestöliiton Venäjätyöryhmään.

Voimavarat

Henkilöstö: Hankkeen lääkäri 40%, kolme kokopäiväistä projektityöntekijää. Ryhmätyönohjaus jatkuu. Tarvittaessa järjestetään yksilötyönohjausta. Toimintavuoden aikana henkilökunta osallistuu erilaisiin seminaareihin, koulutuksiin sekä kansainvälisiin kongresseihin, joissa käsitellään nuorten seksuaaliterveysaiheita.

MIEHEN AIKA

Toiminta-ajatus

Miehen Aika on moniammatillinen asiantuntija poikien ja nuorten miesten hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja syrjäytymisen eston kysymyksissä. Tässä käytetään lähinnä seksuaaliterveyden- ja aggression hallinnan parantamisen malleja.

Miehen Ajan asiantuntemus perustuu asiakaskontakteihin puhelinpalveluissa, internetin kysymys-vastaus-palstalla ja one-to-one –virtuaalivastaanotoilla, kontakteihin koulujen oppilasluennoilla ja vanhempainilloissa, perinteisen terapia- ja neuvontavastaanotto toiminnan asiakkuuksiin, yhteistoimintaan seksuaaliterveysklinikan muiden toimijoiden kanssa sekä jatkuvaan koulutautumiseen ja yhteistyöhön erilaisten terveyden- ja sosiaalihuoltoa valmistelevien ja toteuttavien asiantuntijaryhmien ja -organisaatioiden kanssa. Miehen Aika saa lisäksi jatkuvasti merkittävää tutkimustietoa omista selvityksistä ja tutkimuksista, sekä yhteistyöstä Väestöliiton oman tutkimuslaitoksen kanssa.

Vaikuttaminen

Aikaisempien kahden toimintavuosien lukujen pohjalta on ennakoitavissa, että palveluilla ja luennoilla tavoitettavien poikien ja nuorten miesten määrä on noin 35000 henkilöä. Asiakaskontakteista saatu tieto kootaan, jalostetaan ja kootaan sopiviksi paketeiksi – luennoiksi, materiaaleiksi ja palveluiksi – poikien ja nuorten miesten kanssa toimiville aikuisille ja ammattilaisille.

Palvelut

Nettipalvelussa jatketaan ammattilaisvastaanotoilla poikien ja miesten tapaamista. Anonymiteetin suojassa netissä keskustellaan erittäin henkilökohtaisista seksuaalikäymyksistä. Nettiauttamismalli tavoittaa hyvin tämän kohderyhmän, jonka tavalliset terveydenhuoltopalvelut yleensä epäonnistuvat kohtaamaan. Tavoitteena on vastata noin 200 kysymykseen ja 1-2-1 vastaanottoja avataan 200. Palvelu on saatavilla kaikkialla Suomessa.

Miehen Aika jatkaa seksuaali- ja aggressiokasvatusluentojen pitämistä ala- ja yläkouluissa sekä varusmiehille. Tavoitteena on noin 10 000 henkilön tavoittaminen luennoin vuodessa.

Tarjoamme aiempaa enemmän asiakaskäyntejä, noin 100 vuodessa, niitä tarvitseville miehille sekä joitakin parikäyntejä yhdessä Perheverkko-toiminnan kanssa. Näin tavoitetaan miehet yksilöinä sekä pikkulapsiperheiden isinä perheen- ja parisuhteen kriiseissä.

Miehen Ajan joitakin toimintamuotoja on tavoitettavuuden vuoksi nimetty erikseen. Tällaisia ovat Poikien Puhelin- ja Varusmiespuhelin -toiminnot.

Tuotamme puhelinpalvelun tähänastisen toiminnan kokemuksista opaskirjan ylä-astepojille, ammattilaisille ja vanhemmille. Teemme kaksiviikkoisen testin jossa naisvastaajia käyttämällä tutkitaan mahdollisuuksia siirtää palvelussa kehitettyjä kohtaamismalleja naisvastaajia sisältäviin poikia kohtaaviin palveluihin. Kirjoitamme raportin testin tulok-

sista. Poikien Puhelin on aidosti kansallinen palvelu ja tavoittaa yli 20000 vuosittain vastatun puhelun volyymilla merkittävän määrän Suomen 8 – 20-vuotiaista pojista.

Yhteistyö

Jatketaan tiivistä yhteistyötä muiden nuoriso- ja miesasiatoimijoiden kuten Miessakkien, STM:n, OPH:n, Helsingin poliisin, ev.lut kirkon sekä lukuisien järjestö- ja viranomaistahojen kanssa. Jatketaan vaikuttamista Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Miesjaoston kautta.

Turun yliopiston ja Kanadan yliopistollisen sairaalan psykiatrian yksikön kanssa Miehen Aika ottaa osaa nelivuotiseen projektiin *Strong Families Finland Canada: A family-based, prevention and treatment program of early childhood disruptive behaviour problems*. Pitkittäistutkimusprojektin tarkoituksena on tutkia 4-vuotiaiden lasten – pääosin poikien – käyttäytymishäiriöiden ennaltaehkäisyn tehokkuutta varhaisen puuttumisen keinoin. Projektin johtajina toimivat tohtori Andre Sourander (Suomi) ja tohtori Patrick McGrath (Kanada, Halifax, Nova Scotia). Miehen Ajan osuus projektissa on tarjota asiantuntemusta poikien kasvun arjesta ja toimia käytännön päivittäisessä työssä tutkittavien perheiden ohjauksessa. Mallin ohjaajaksi koulutetaan 1-2 Miehen Ajan työntekijää. Projektille on haettu Suomen Akatemialta rahoitusta 2010 - 2014.

Aloitetaan aggression portaat mallin pohjalta luennointi Oulun ja Jyväskylän yliopistoissa opettajien jatkokoulutushankkeissa sekä kehitetään sukupuolisensitiivistä opetusta yhdessä Oulun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen kanssa.

Tuotetaan yhdessä THL:n ja Tekry:n kanssa interaktiivinen seksuaalikasvatuspeli verkkoon, tavoitekohderyhmänä 20 – 35-vuotiaat miehet.

Voimavarat

Miehen Ajassa toimii kaksi kokopäiväistä henkilöä, ja osapäiväinen asiantuntijalääkäri. Poikien Puhelimessa on kaksi kokopäiväistä henkilöä, ja Varusmiespuhelinkokeilussa puolipäiväinen.

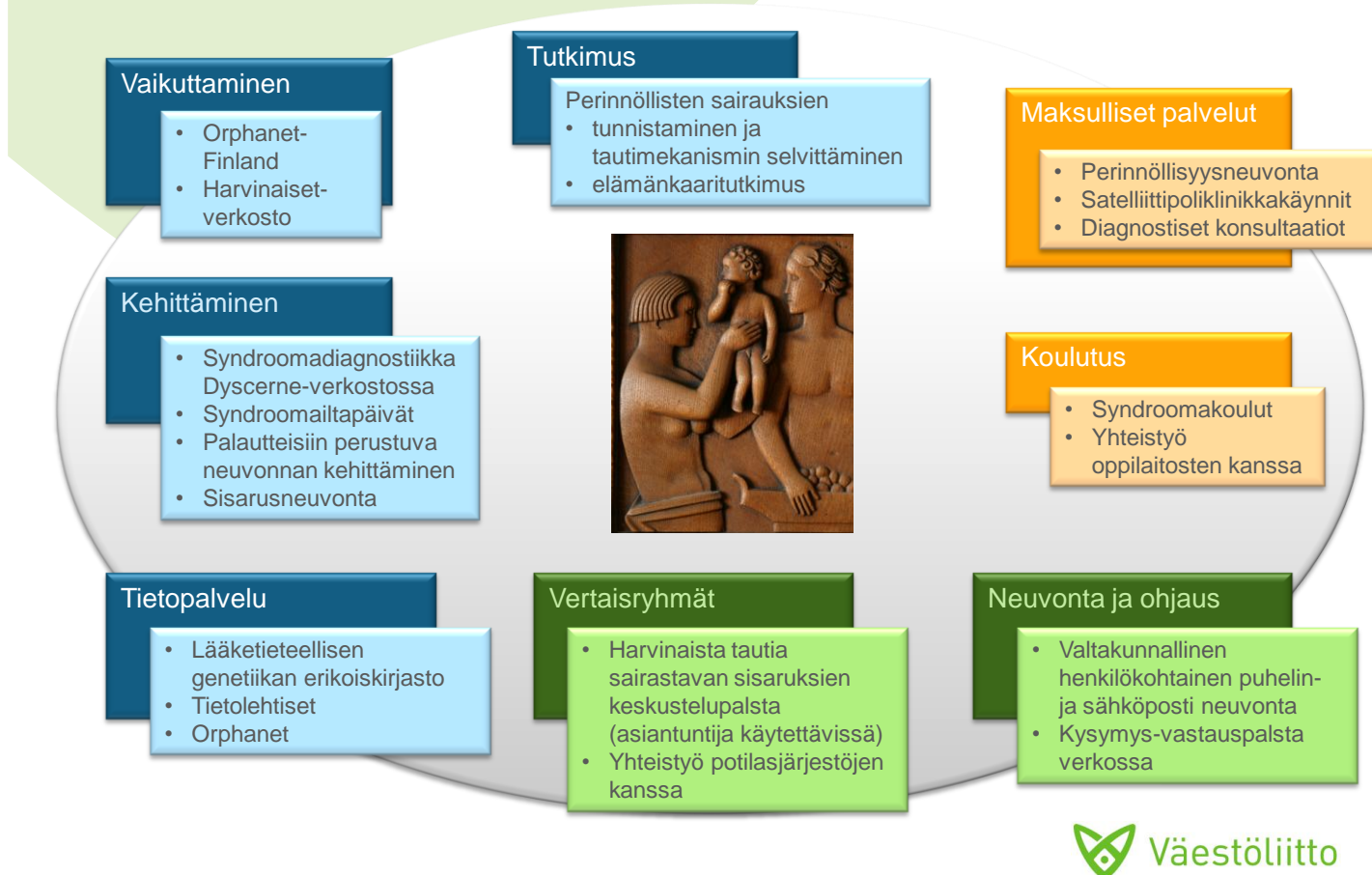
Toimintavuoden päätuotteet:

NUSKAN seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneiden nuorten auttamiseksi kehitetyn kohtaamis- ja verkostoitumismallin juurruttaminen sosiaali- ja terveydenhuoltoon valtakunnallisesti.

Poikien Puhelin on aidosti kansallinen palvelu ja tavoittaa yli 20000 vuosittain vastatun puhelun volyymilla merkittävän määrän Suomen 8 – 20-vuotiaista pojista. /tai/ Poikien Puhelin on Suomen suosituin nuorten auttava puhelinpalvelu.

Tai NAO luo toimintamalleja joilla puututaan huostaan otettujen nuorten syrjäytymisvaaraan ja ennaltaehkäistään elämänhallinnan puutteita.

Perinnöllisyysklinikka 2010

Toimintaympäristö

Suomessa toimii perinnöllisyyspoliklinikat kaikissa Yliopistollisissa Sairaaloissa (HYKS, TYKS, TaYs, KYS, OYS), Väestöliiton ja Folkhälsanissa. Viimeksi mainittu palvelee pääosin ruotsinkielistä väestöä. Väestöliiton perinnöllisyysklinikka on viime vuosina erikoistunut dysmorfisten (ulkonäköpiirteiden perusteella tunnistettavien) oireyhtymien diagnostiikkaan ja neuvontaan. Klinikka toimii myös harvinaista tautia sairastavien puolestapuhujana mm. suomalaisessa Harvinaiset-verkostossa ja eurooppalaisessa Orphanet-tietopalvelussa.

Harvinaiseen tautiin sairastuva on terveydenhuollossa huomattavasti huonommassa asemassa kuin tavalliseen tautiin sairastuva. Erilaisia harvinaisia sairauksia arvioidaan olevan 5 000–8 000, ja niitä sairastaa 6–8 prosenttia väestöstä jossain elämänsä vaiheessa. Nämä taudit ovat huonosti tunnettuja ja säännön mukaan oikeaan diagnoosiin päästään paljon hitaammin kuin tavallisissa sairauksissa. Kokemusta niistä ja niiden hoidosta ei voi karttua terveydenhuollon pienempiin yksiköihin, ja tiedon löytyminen voi olla vaikeaa muualtakin. Taudit ovat usein ainakin osittain perintötekijöistä johtuvia, eikä sairauteen ehkä vielä ole keksitty parantavaa hoitoa. Harvinaista tautia sairastavat ovat siis terveydenhuollossamme monella tavalla epätasa-arvoisessa asemassa tavallisia sairauksia sairastaviin nähden.

Harvinaisiin sairauksiin on viime vuosina EU:ssa kiinnitetty huomiota, koska vaikka kaikille harvinaisille sairauksille on ominaista alhainen esiintyvyys, usein alle 1/100 000, ne koskettavat 27–36 miljoonaa ihmistä Euroopan unionissa. Nämä potilaat ovat huomattavan erillään toisistaan ja heikossa asemassa. Harvinaiset sairaudet edellyttävät erityistoimiin perustuvaa kokonaisvaltaista toimintamallia, jotta huomattavaa sairastuvuutta tai vältettävissä olevaa ennen aikaista kuolleisuutta voitaisiin ehkäistä ja jotta sairastuneiden henkilöiden elämänlaatua ja sosioekonomisia mahdollisuuksia voitaisiin parantaa. (http://ec.europa.eu/health/ph_threats/non_com/rare_10_en.htm)

Toiminta-ajatus

Klinikan keskittyminen dysmorfisten (ulkonäköpiirteiden perusteella tunnistettavien) oireyhtymien diagnostiikkaan ja neuvontaan merkitsee sitä, että kyseessä on useimmiten perhe, jonka lapsen kehitysvamman syy ei ole selvinnyt julkisessa terveydenhuollossa ja lastenneurologi tai perinnöllisyyslääkäri lähettää potilaan perusteellisiin diagnostiisiin selvityksiin Väestöliiton perinnöllisyysklinikkaan, jonne on vuosien varrella kertynyt kokemusta näistä oireyhtymistä. Vanhempien neuvonnan ohessa myös kehitysvammaisten terveillä sisaruksilla on mahdollisuus saada ikänsä mukaista neuvontaa perinnöllisyysasioista. Klinikka antaa myös diagnostisia paperikonsultaatioita, eli arvioi kehitysvammaisen tilannetta sairauskertomustietojen ja valokuvien perusteella, ja ehdottaa mahdollisuuksia lisätutkimuksiin tilanteissa, joissa perheen vanhemmat eivät ole perinnöllisyysneuvonnan tarpeessa. Konsultaatioita on jonkin verran tehty myös ns. ”satelliitti-poliklinikkatoimintana” kehitysvammahuollossa.

Vuonna 2008 klinikka kutsuttiin myös Eurooppalaisen Dysmorfologian erityisosaamiskeskusten Dyscerne-verkoston Suomen ”solmuksi”, josta potilastapauksia voidaan lähettää eurooppalaisten erityisasantuntijoiden diagnostista arviota varten. Toiminta käynnistyi keväällä 2009.

Klinikka on järjestänyt 12 vuoden ajan syndroomakouluja (2-3 vuodessa), joissa syndroomadiagnostiikka on opetettu pienryhmissä useimmiten lastentautien ja –neurologian erikoislääkäreille, mutta yksittäisiä kursseja on järjestetty myös muiden erikoisalojen lääkäreille. Koulutus on hyväksytty osaksi heidän erikoistumiskoulutustaan.

Klinikka on toiminut myös useiden järjestöjen sopeutumisvalmennuskursseillaisten perinnöllisyyttä koskevien asiantuntijaluentojen pitäjänä ja keskustelujen vetäjänä.

Klinikka on osallistunut Harvinaiset-verkoston toimintaan sen alusta v. 1993 saakka ja Orphanet-tietopalvelun Suomen osion ylläpitoon vuodesta 2007 lähtien. Niiden toiminta edistää harvinaista tautia sairastavien diagnostiikan, hoidon ja elämänlaadun parantamiseen. Keinoina ovat mm. tiedon lisääminen, terveys- ym. palveluiden parantaminen ja tutkimuksen edistäminen. Harvinaiset sairauden tarvitsevat yhteiskunnan tukea mm. uusien lääkkeiden ja muun hoidon kehittämiseen, koska se on potilaiden harvinaisuuden vuoksi muuten kannattamatonta.

Tavoitteet

Klinikka vahvistaa asemaansa dysmorfisten oireyhtymien erityisosaamiskeskuksena myös muiden perinnöllisyyspoliklinikoiden keskuudessa mm. Dyscerne-yhteistyön avulla. Erityisosaamiskeskuksena toimiminen edellyttää oireyhtymisen diagnostiikan kehityksen aktiivista seuraamista ja omakin kliinistä tutkimustoimintaa, harvinaisten potilastapauksien raportointia, yhteistyötä molekyylogeneettisten tutkimuslaboratorioiden kanssa ja elämäntutkimusta niin kuin tähän saakka.

Sisarusneuvonnan ohien klinikan kotisivuille luodaan sisarusten vertaistukipalsta, jonka asiantuntijoina toimivat klinikan hoitajat.

Vaikuttaminen

Klinikan vaikuttamistoiminta liittyy pääasiassa harvinaisiin sairauksiin ja niitä sairastavien sekä heidän perheidensä aseman parantamiseen terveydenhuollossa ja yhteiskunnassa. Suomi tarvitsee tähän oman kansallisen ohjelmansa. Toimivan järjestelmän luomisessa potilasjärjestöjen osuus on tärkeä. Suomesta puuttuu vielä kaikkien harvinaisten sairauksien potilasjärjestöjen kattojärjestö, jonka syntyä perinnöllisyysklinikka tukee. Kattojärjestö voisi toimia Suomen potilaiden edustajana eurooppalaisessa harvinaisten sairauksien Eurordis-järjestössä.

Palvelut

Perinnöllisyysneuvontaa annetaan perheille, joissa useimmiten ongelmana on lapsen kehitysvammaoireyhtymä, jonka diagnoosi puuttuu tai on epävarma. Samoissa ongelmissa annetaan myös sairauskertomuksien ja valokuvien

pohjalta konsultaatioita ja uusimpana toiminta lastenneurologian yksiköille on tarjottu mahdollisuutta 3-4 potilaan/päivä diagnostisia satelliittipoliklinikoita.

Puhelimitse ja verkossa annetaan neuvontaa perinnöllisyyslääketieteellisissä ongelmissa. Usein se johtaa perinnöllisyysneuvontaan jossakin toisessa maamme perinnöllisyyslääketieteellisessä yksikössä, tai omassa klinikassa.

Klinikan perinnöllisyyslääketieteen erikoiskirjasto palvelee koko maata.

Yhteistyö

Klinikka tekee Suomessa yhteistyötä maan muiden perinnöllisyysklinikoiden, yliopisto- ja keskussairaaloitten lasten- ja lastenneurologisten yksiköiden, yliopistojen lääketieteellisten tiedekuntien, ammattikorkeakoulujen, järjestöjen harvinaisten sairauksien yksiköiden (mm. Harvinaiset-verkosto) ja perinnöllisiä sairauksia tutkivien tutkimusryhmien kanssa.

Klinikalla on myös kansainvälistä yhteistyötä pääosin Euroopassa (ks. edellä): Orphanet ja sen osa-alue RDPlatform, EUROPLAN (European Project for Rare Diseases National Plans Development), DYSCERNE, DECIPHER (Database of Chromosomal Imbalance and Phenotype in Humans using Ensembl Resources, <https://decipher.sanger.ac.uk/>) ja Euro-HD, Huntingtonin oireyhtymään ja sen ennakoivaan testaukseen liittyvä kansainvälinen tutkimusyhteistyö.

Voimavarat

Klinikassa toimii 4 perinnöllisyyslääketieteen erikoislääkärinä (3,5 henkilötyövuotta), 2 hoitajaa, 2 informaatikkoa (1,2 henkilötyövuotta), it-assistentti, joka on tärkeä erityisesti valokuvajana ja digitaalisen kuvamateriaalin hallinnoijana, ja klinikkasihteeri. Diagnostiikkaan käytetään olemassa olevia dysmorfologisten oireyhtymien hakutiedostoja (LMD, POSSUM) ja DYSCERNE-verkoston asiantuntijoita. Klinikassa on perinnöllisyyslääketieteen erikoiskirjasto, joka toimii käsikirjastona ja toisaalta palvelee myös koko maata.

Klinikka toimii pääosin RAY:n avustuksella. Klinikka saa jonkin verran lisätuloja käyntimaksuista (25€), konsultaatioista, yhteistyöstä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa, järjestämästään koulutuksesta ja kahdesta harvinaisiin sairauksiin liittyvästä EU-projektista (Orphanet ja RDPlatform).

Väestöntutkimuslaitos tutkii, selvittää, ohjaa, esitelmöi

Väestö- ja muuttoliiketutkimus

- Maahanmuuttajien integroituminen
- Väestöpoliittinen ohjelmatyö

Perhetutkimus

- Perhepoliittiset asenteet
- Lastenhankinta
- Parisuhteiden tukeminen
- Perhepoliittinen ohjelmatyö

Seksologinen tutkimus

- Parisuhteet
- Seksuaalinen käyttäytyminen
- Seksin uudet trendit
- Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelmatyö

Vaikuttamistyö

- Asiantuntijalausunnot
- Opetus ja ohjaus
- Haastattelut tiedotusvälineille
- Järjestötyö

Kehittämistyö

- Työn- ja perheen yhdistämisen uudet mallit

Kirjasto- ja informaatiopalvelu

- Lainaa
- Opastaa
- Hankkii ja välittää tietoa

Toimintaympäristö

Väestöntutkimuslaitos tekee Väestöliiton tavoitteisiin liittyvää korkeatasoista tutkimusta. Tutkimuksella edistetään liiton missiota terveestä, turvallisesta ja tasapainoisesta perhe-elämästä

Laitoksen tutkimusalueet jakautuvat väestöön, perheeseen, seksologiaan ja muuttoliikkeeseen. Laitoksen eri tutkijoiden ja tutkimushankkeiden kesken on runsaasti poikkileikkaavia teemoja ja yhteistyömahdollisuuksia. Erityisesti tutkitaan lastenhankintaa (pienilapsisuutta ja suurperheitä), hedelmöityshoitojen asiakkaita, isien tunteita ja perhepolitiikkaa. Samoin seksuaalisen hyvinvoinnin kehittyminen sekä maahanmuuttajaperheiden hyvinvointi ja kotoutuminen ovat tutkimuksen keskiössä. Pidemmällä aikavälillä lapsiperheiden ajankäyttö, perheiden hyvinvoinnin uhkatekijät ja perheiden polarisoituminen kuuluvat myös tutkimuksen painopisteisiin.

Taloustaantuma väistyneenä lähivuosina. Tämä merkitsee työvoiman kysynnän kasvua. Toisaalta eläköityminen kiihtyy koko ajan suurten ikäluokkien toimesta. Maahanmuutosta on tullut yhä merkittävämpi tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa. Edelliset tapahtumat luovat paineita erityisesti vuoden 2004 väestöpoliittisen ohjelman päivittämiseksi.

Väestöliiton strategiatyöskentelyssä on noussut esille 10 yhteiskuntapolitiittista tavoitetta (teesiä). Väestöntutkimuslaitoksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta keskeisiä strategisia tavoitteita ovat:

”Hyvinvointiyhteiskunnan oikeudenmukaisuuden vahvistamiseen”, ”Eroon lapsiköyhyydestä”, ”Perheystävällinen työkuulttuuri edistää hyvinvointia ja tasa-arvoa” sekä ”Hyvä seksuaaliterveys on jokaisen oikeus”. Kunkin tavoitteen puitteissa ilmestyy aiheeseen liittyviä tutkimuksia.

Toiminta-ajatus

Väestöntutkimuslaitos on kiinteä osa Väestöliiton organisaatiota ja niiden toimintaympäristöt ovat kietoutuneet toisiinsa. Liiton vaikuttamistyön kannalta tutkittu tieto on tärkeää: tutkimuksella haetaan liiton toiminnalle uusia ideoita ja suuntaa, kehitetään ja tuetaan olemassa olevaa toimintaa, konsultoidaan hankkeita, tyydytetään jatkuvaa tiedontarvetta, tuotetaan julkaisuja sekä tarjotaan vastauksia päivänpolttaviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Tavoitteet

Tavoitteena on edelleen tuottaa korkealuokkaista tietoa seksologiaan, perheeseen, parisuhteeseen ja muuttoliikkeen liittyvistä ilmiöistä. Tutkimusten volyyymi vähintään sama kuin vuonna 2009.

Vaikuttamistyö on entistä tärkeämpää ja vuonna 2010 jatketaan edellisenä vuonna aloitettua nettisivustojen kehittämistyötä (Tutkimustietoa perheistä ja pareista –sivusto). Sähköinen kehittämistyö tapahtuu myös osana liiton kotisivujen uudistamistyötä.

Organisatorisena tavoitteena on erityisesti vahvistaa parisuhde- ja perhetutkimusta. Perhetiimin barometritutkijan siirryttyä liiton ulkopuolelle, ei hänen tilalleen ole taloudellisista syistä palkattu uutta henkilöä. *Työllistämistavoitteena* on täyttää barometritutkijan täyttämättä jäänyt paikka. Samoin toisen perhetutkijan siirryttyä tekemään vuosisatasolla kuudeksi kuukaudeksi väitöskirjaa, jäi hänenkin paikkansa täyttämättä. Edelliseen liittyen ulkopuolisen rahoituksen hankintaan panostetaan vuonna 2010 tavoitteena erityisesti perhetiimin toimintakyvyn ja tehokkuuden palauttaminen.

Perhetiimin parisuhdetutkija aloittaa toimintansa vuoden 2010 alussa, mikäli Tekry-hanke ”*Parisuhteen tukeminen neuvolatyössä*” saa rahoituksen.

Taloudellisena tavoitteena on talouden turvaaminen. Keskeinen instrumentti tässä suhteessa on opetusministeriön vuosivastukseen saatava tasokorotus.

Tavoitteena on myös vahvistaa liiton *sisäistä tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä*. Muun muassa parisuhdekeskuksen, perhetoimintojen, kansainvälisen yksikön, Arki haltuun-projektin, Kotipuu-yksikön sekä Väestöliiton klinikat Oy:n kanssa aloitettua yhteistyötä laajennetaan mahdollisuuksien mukaan. Yhteistoiminta pohjautuu paljolti syksyllä 2009 pidetyn liiton tutkimustoimintaa koordinoivan kokoontumisen näkemyksille.

Tavoitteena on olla keskeisenä toimijana, kun liitto päivittää ja uusi politiikka-ohjelmiaan vuonna 2010.

Kansainvälisyys on olennainen osa Väestöntutkimuslaitoksen toimintaa. Perhe- ja väestöpolitiikka harmonisoituu nopeasti EU:n tasolla - laitos onkin ollut mukana useissa eurooppalaisissa tutkimushankkeissa ja järjestöjen johtoelimiissä. Kansainvälisen vuorovaikutuksen avulla on jatkossakin mahdollisuus tuoda uusia näkemyksiä ja kehittämisideoita Suomeen.

Vaikuttaminen

Väestöntutkimuslaitos palvelee vaikuttamistyötä, jota Väestöliitto tekee seksuaaliterveys-, perhe ja väestö- ja maahanmuuttopolitiikassa. Seksuaaliterveyspoliittista vaikuttamista tehdään paljon myös kansainvälisesti. Keskeisesti vaikutetaan tutkimustulosten levittämisen ja liiton politiikka-ohjelmien tunnetuksi tekemisen kautta.

Väestöntutkimuslaitoksen henkilökunnan asiantuntemusta hyödynnetään paljon mediassa, julkaisuissa, koulutuslaisuudessa, työryhmissä, konsultaatiotehtävissä, seminaareissa ja konferensseissa.

Yhteistyö muiden kotimaisten tieteellisten laitosten ja yhdistysten kanssa on tärkeää, koska siten väestöntutkimuslaitos edistää perheiden hyvinvointinäkökulman huomioimista suomalaisessa tutkimustoiminnassa laajemmin.

Palvelut

Laitoksella jatketaan konsultaatiopalveluita muun muassa tiedotusvälineille, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajille ja opiskelijoille sekä liiton muille yksiköille. Laitos järjestää tutkijoiden kansallisia ja kansainvälisiä tapamisia. Julkaisuilla on laaja vaihtokappalejakelu sekä myynti.

Väestöliiton kirjasto palvelee ulkopuolisia tutkijoita, asiantuntijoita ja koko Väestöliittoa. Laitoksen nettisivuja kehitetään ja laajennetaan osana koko liiton kehittämistyötä.

Yhteistyö

Ulkoiset yhteistyö

Väestöntutkimuslaitos tekee yhteistyötä mm. Suomen Väestötieteen Yhdistyksen (SVY), Suomen Seksologisen Seuran, Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seuran ETMU:n, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) sekä Helsingin, Tampereen ja Turun yliopiston kanssa.

THL:n kanssa on tehty yhteisiä hankehakemuksia (mm. TEKRY, ETNOKIDS. Jälkimmäinen hanke on maahanmuuttajalasten ja -nuorten terveydestä ja hyvinvoinnin tutkimuksesta).

Samoin laitoksen edustaja suunnittelee ja kehittää THL:n kanssa kansallisten seksuaaliterapeuttien ja pohjoismaisten seksuaaliterapeuttien, seksuaalikasvattajien, seksuaaliterveyden edistäjien ja kliinisten seksologien auktorisointia.

Väestöntutkimuslaitoksella on aktiivista yhteistyötä useiden kansainvälisten yliopistojen, tutkimuslaitosten, järjestöjen ja julkaisijoiden kanssa (mm. European Association for Population Studies *EAPS*, International Union for the Scientific Study of Population *IUSSP*, Bundesinstitut Für Bevölkerungsforschung *BiB*, European Federation of Sexology, European Sociological Association, World Association for Sexual Health, International Academy of Sex Research, European Evolution and Human Behaviour Association ja European University of St. Petersburg). Laitoksen edustaja toimii myös European Evolution and Human Behaviour Associationin johtoryhmän jäsenenä, Södertörn University Gollegen (Tukholma) tieteellisen neuvottelukunnan jäsenenä sekä VL-klinikat Oy:n tieteellisen neuvottelukunnan jäsenenä.

Väestöntutkimuslaitos on mukana hallinnoimassa laajaa kansainvälistä tutkimushanketta *“Reproductive Behaviour Health in Contemporary Societies”* (2009-2011). Hanke kokoaa alan huippututkijoita Helsingin, Turun, University of Sheffieldin, London School of Economicsin ja Université de Montepellierin piiristä.

Nordic Association for Clinical Sexology -järjestön ja kansallisten pohjoismaisten seksologisten seurojen kanssa jatkuu tiivis yhteistyö muun muassa yhteisen pohjoismaisen seksologisessa koulutuksessa ja auktorisoinnissa. Laitoksen edustaja on mukana valmistelemassa Pohjoismaista seksologista konferenssia Tallinnaan lokakuulle 2010.

Laitoksen tutkimustuloksia raportoidaan jatkuvasti myös kansainvälisissä konferensseissa ja julkaisuissa. Laitoksen edustaja jatkaa *The Journal of Sex Research* -aikakauskirjan toimittajana.

Vuosikirjalla *Finnish Yearbook of Population Research* on osin laitoksen ulkopuolisista asiantuntijoista koottu tieteellinen toimituskunta. Tutkimuslaitoksen neljä dosenttia toimivat oman alansa tieteellisten opinnäytteiden ohjaajina, esitarkastajina ja vastaväittäjinä. Tämä luo myös edellytykset toimiville verkostoitumisille korkeakouluihin.

Sisäinen yhteistyö

Väestöliiton Perheteroimintojen kanssa kirjoitetaan kirja *”Isien kielletyt tunteet”*. Parisuhdekeskuksen kanssa kehitetään parisuhdetutkimusta. Kotipuun edustajat ovat mukana käynnissä olevissa ja tulevaisuudessa muuttoliikkeeseen liittyvissä tutkimushankkeissa. Laitos osallistuu tulevan *”Tyttökirjan”* tuottamiseen.

Kansainvälisten asioiden yksikön (Kake) kanssa suunnitellaan ja toteutetaan seksuaaliterveyteen liittyviä teemoja. Laitoksen edustaja osallistuu Kaken vetämään Venäjä-ryhmään ja sen hankesuunnitteluun.

Perhetutkimustiimi tekee läheistä tutkimusyhteistyötä Väestöliiton klinikat Oy:n kanssa tutkimushankkeessaan *Äidiksi ja isäksi hedelmöityshoidoilla*. Laitoksen edustaja osallistuu yhtiön tieteelliseen toimintaan.

Laitoksen jäsen osallistuu myös Lastenhoitotoiminnan tutkimushankkeen *Arki haltuun* -johtoryhmän toimintaan.

Tavoitteena on myös lisätä yritysyritys yhteistyötä *Työajan joustot perheystävällisellä työpaikalla* -hankkeen myötä ja olla mukana luomassa uusia palvelukonsepteja (mm. nettipalvelut, koulutustarjonta ym.) Väestöliiton muiden yksiköiden kanssa.

VL-Markkinointi Oy:stä on tullut keskeinen toimija Väestöliiton julkaisutoiminnan tuottajana ja myyjänä. Tutkimuslaitoksen kirjojen myynti onkin siirtynyt yhtiölle. Hyvin alkanutta yhteistyötä mm. verkkomyynnin edistämiseksi on tarkoitus kehittää.

Tutkimuslaitoksen edustajat osallistuvat tarpeen mukaan Väestöliiton ohjelmien tuottamiseen ja niiden tietojen valtavirtaistamiseen.

Voimavarat

Väestöntutkimuslaitoksella työskentelee johtaja, tutkimusprofessori, erikoistutkija, yksi päätoiminen perhetutkija (tosin vuosina 2009-2011 vuosittain 6 kk virkavapaalla), assistentti, informaatikko sekä julkaisusihteeri. Tämän lisäksi laitoksella työskentelee kolme vierailevaa tutkijaa. Vuosittain laitoksella on myös työskennellyt 1-2 korkeakouluharjoittelijaa.

Perhetutkimustiimin vastuuhenkilönä toimii alan erikoistutkija. Perhetiimin toiminta on vaikeutunut barometritutkijan toimen jäätyä säästösyistä täyttämättä. Samoin vuodelle 2009 suunniteltu parisuhdetutkijan palkkaaminen ei toteutunut. Tavoitteena vuodelle 2010 on vahvistaa perhetutkimustiimin toimintakykyä saamalla tiimille lisää tutkimusvoimaa (vrt. edellä mainittu Tekry-hankkeeseen liittyvä parisuhdetutkija).

Maahanmuuttoon liittyvä tutkimus on laajentunut ja monipuolistunut Väestöntutkimuslaitoksella huomattavasti viime vuosina. Samalla maahanmuuttajat ja heidän perheensä ovat yleensäkin enenevässä määrin koko Väestöliiton toiminnan keskiössä. Maahanmuuttoon keskittyvän erikoistutkijan saaminen edesauttaisi olennaisesti alan tutkimustiedon tuottamista, hankintaa ja levitystä liitossa.

Väestöliitolta ja opetusministeriöltä tuleva avustus ei nykytasollakaan riitä vakinaisen henkilökunnan palkkaamiseen, joten rahoituspuhjan vankistaminen on keskeinen taloudellis-hallinnollinen tehtävä. Opetusministeriö korotti vuotuista määrärahaansa n. 20 %:lla vuodelle 2009. Tavoitteena on tasokorotuksen saaminen myös vuodelle 2010.

Nykyinen informaatikko jää eläkkeelle 1.4.2010. Toimivien ja korkealuokkaisten kirjastopalvelujen takaamiseksi uuden informaation rekrytoimiseen ryhdytään hyvissä ajoin.

Tutkimushankkeet/käynnissä olevat hankkeet

Perhetutkimustiimi keskittyy syntyvyyden ja lastenhankinnan monitieteelliseen tutkimukseen. Kuten kuviosta 1 havaitaan, ei-toivotun lapsettomuuden haaste on Suomessa yhä vakavampi ilmiö. *Late Fertility*-hankkeesta tehdään tutkimusraportti, joka liittyy asiakkaiden kokemuksiin hedelmöityshoidoista. Kyselystä *Ihmissuhteet ja hyvinvointi* tehdään useita tutkimusartikkeleita lastenhankinnan siirtymisen syistä sekä lapsettomuudesta. Tutkimushankkeessa *Reproductive Health in Contemporary Societies* (2009-2011) kootaan aineistoa 3+ -pariteettien suomalaispariskunnilta.

Vuoden 2010 perhebarometrin 2010 aiheena on perhepolitiikka ja vuoden 2011 perhebarometrin ”lapsiperheiden iltapäivät”.

Perhetutkimustiimi osallistuu lisäksi Väestöliiton perhe- ja väestöpoliittisten ohjelmien päivittämiseen, *Isien kielletyt tunteet*-aineiston keruuseen ja siihen liittyvän kirjan tekemiseen. Lisäksi tiimin edustaja osallistuu *Tyttökirjan* toimituskuntaan ja *Arki Haltuun-, sekä Työajan joustot* -hankkeiden ohjausryhmiin.

Työajan joustot perheystävällisellä työpaikalla –selvitys- ja kehittämishankkeessa etsitään keinoja lisätä perheystävällisiä käytäntöjä suomalaisilla työpaikoilla. Päähuomio kohdistuu työn ajallisiin joustoihin, erityisesti osa-aikaisen työnteon mahdollisuuksiin. Hankkeen kesto: 2009-2011.

Muuttoliiketutkimus

Tampereen yliopiston kanssa jatketaan *Sulkeutuuko Suomi? Kulttuurien välinen vuorovaikutus kohtaamisen areenoilla* –hanketta, joka päättyy vuonna 2010. Hankkeesta julkaistaan suomenkielinen kirja ja kansainvälisiä tieteellisiä artikkeleita.

Laitoksella on vuonna 2010 kaksi vierailevaa tutkijaa. Kumpikin tekee alaansa liittyvää väitöskirjaa:

-Toisessa hankkeessa selvitetään ”*Maahanmuuttoa taloudellisena ja kulttuurisena haasteena suomalaisille ammattiliitoille*”. Tällöin tutkitaan, miten/miksi maahanmuutto ja siihen liittyvä työmarkkinoiden etninen ja kielellinen monimuotoistuminen vaikuttavat suomalaisten ammattiliittojen toimintaan. Tutkimuksen on tarkoitus valmistua vuonna 2011 ja hankkeen rahoittaa Suomen Akatemia/Turun yliopiston tohtorinkoulutusohjelma.

-Kansainvälisiä adoptioita selvitetään hankkeessa ”*Syntyperän merkitys kansainvälisesti adoptoitujen elämässä*”. Tämän laadullisen tutkimuksen aineistona ovat aikuisten adoptoitujen haastattelut sekä adoptiovanhempien ryhmähaastattelut. Adoptoitujen haastattelujen tekeminen aloitetaan syksyllä 2009 ja ryhmähaastattelut järjestetään vuoden 2010 syksyllä. Vuoden 2010 aikana aiheesta valmistuu kaksi artikkelia. Hanke on saanut pienen apurahan Helsingin kaupungilta. Varsinaista rahoitusta haetaan useammasta eri rahastosta. Mahdollisia ovat myös kaksi tutkijakoulua.

Seksologinen tutkimus

FINSEX–aineistosta kirjoitettiin useiden artikkeleiden lisäksi parisuhdeonnea käsittelevä vuoden 2009 perhebarometri. FINSEX-aineiston raportointi jatkuu vuonna 2010.

Tutkimus *Epäsopiviksi arvioiduista seksuaalikäyttäytymisen muodoista (Evaluation of Sexual Behavior – Sexual Misconduct Research project)* on yhteistyöhanke Väestöntutkimuslaitoksen, Tarton yliopiston, Jerusalemin Hebrew -yliopiston ja Maryland Baltimore County –yliopiston välillä. Hankkeesta valmistuu kaksi vertailuartikkelia.

Tutkimushankkeet/valmisteilla olevat tutkimushankkeet

Tutkimushankkeiden valmistelu ja ulkopuolisen rahoituksen hakeminen työllistää henkilökuntaa huomattavasti. *Parisuhteen tukeminen neuvolatoiminnassa* -hankkeella (Väestöliitto ja THL) syvennetään neuvoloissa toimivien työntekijöiden parisuhdetyön osaamista ja luodaan tehokkaita käytäntöjä parisuhteen tukemiseksi neuvolatoiminnassa valtakunnallisesti. Hankkeelle on haettu rahoitusta vuosiksi 2010-2012 Terveystieteiden edistämisen määrärahoista (ns. TEKRY-hanke).

Tutkimushanketta *Nuorten maahanmuuttajien seksuaaliterveyden vertailuksi (Cross national comparisons of sexual health among young adults in developed countries)* koordinoi Institut National de la Santé de la Recherche Médicale (INSERM) Pariisissa. Mukana ovat Ranskan ja Suomen lisäksi Hollanti, Yhdysvallat, Englanti, Slovakia ja Kroatia. Ver-

tailevassa hankkeessa tutkitaan erityisesti maahanmuuttajataustaisten ja/tai etnisten vähemmistöjen nuorten seksuaaliterveysasioita ja niihin liittyviä teoreettisia lähtökohtia.

Mikäli Suomen Akatemialle lähetetty hakemus saa rahoituksen, aloitetaan yhteistyössä THL:n kanssa monitieteinen *ETNOKIDS-hanke*, jossa selvitetään sosiaalisten kasvuympäristöjen, erityisesti perheen ja koulun vaikutusta lasten terveyseroihin Suomessa. Hankkeessa verrataan suomalaisten lasten sekä kolmen maahanmuuttajataustaisen etnisen ryhmän (kurdit, somalit, venäläiset) terveydentilaa, terveyteen vaikuttavia elintapoja sekä sosiaalista hyvinvointia. Tutkimuksessa tarkastellaan yhteiskunnan rakenteellisten tekijöiden ja sosiaalisten kasvuympäristöjen yhteisvaikutusta näiden lapsiryhmien terveyteen ja hyvinvointiin. Projektissa on mukana myös Väestöliiton Kotipuu-yksikkö.

Cross-cultural study on psychological risk factors for sexual dysfunction -hanketta koordinoi Universidade de Aveiro, Campus Universitário de Santiago, Aveiro, Portugal. Hankkeen muut osapuolet ovat Väestöntutkimuslaitos ja tutkimusyksiköt Bostonista, São Paulosta, Roomasta, Istanbulista, Sheffieldistä ja Bloomingtonista. Hankkeessa testataan seksuaaliongelmien selittämiseen soveltuvia teoreettisia malleja osanottajamaista kerättävien potilasaineistojen avulla.

Tutkimushanke *Naisen seksuaalisuuden tutkimiseksi* (yhteistyönä Universidade de Vigon kanssa) käynnistyy. Tavoitteena on koota tutkijaryhmä vähintään seitsemästä Euroopan maasta. Tutkittavat teemat: Sexuality and identity, Sexuality and pleasure, The Female condom: a tool for women's empowerment, Sexual and gender violence.

Yhteistyössä Lapin yliopiston kanssa aloitetaan kolmevuotinen tutkimushanke *Naisten seksuaaliterveyden ongelmat ja kehittyvä hoito*. Siinä selvitetään kuinka naisten seksuaaliongelmiiin liittyvä palvelun tarve ja -kysyntä kohtaavat palvelutarjonnan, ja millaisia kokemuksia naisille on kertynyt tarjolla olleista seksuaaliterveyspalveluista.

Yhteistyössä Seksuaaliterveysklinikan ja Kotipuun kanssa valmistellaan kolmevuotista hanketta *ASTE – ammattiin opiskelevien seksuaaliterveyden edistäminen*.

Perhetiimissä toteutettavalle *Työajan joustot* –hankkeelle haetaan jatkorahoitusta mm. Työsuojelurahastolta.

Kirjasto ja tietopalvelu

Kirjastoon hankitaan keskeistä koti- ja ulkomaista väestöntutkimusta, seksologiaa, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä, muuttoliikettä sekä perheitä ja perhepolitiikkaa käsittelevää kirjallisuutta. Kirjaston palvelut ovat myös liiton ulkopuolisten tarvitsijoiden käytettävissä.

Kirjaston ylläpitämä POPULUS-tietokanta on kaikkien halukkaiden selattavissa liiton intranetissä. Kirjasto tiedottaa henkilökunnalle sisäisen verkon välityksellä kirjaston kirjauutuuksista ja Väestöliiton toimialaan kuuluvan tiedon saatavuudesta, toimittaa liiton aikakauslehtiluettelo ja järjestää lehtikierron. Väestöliittoon tilattavien lehtien elektronisia versioita pyritään lisääntyvässä määrin saamaan intranetiin, jolloin tieto on nopeasti saatavissa.

Kirjasto seuraa aktiivisesti Suomessa ilmestyvää uutta sosiaali- ja terveysalan kirjallisuutta ja tutkimustoimintaa sekä tiedottamaan siitä henkilökunnalle. Hyödyllisiä ja luotettavia linkkejä väestötiedon ja perhetutkimuksen lähteille lisätään ulkoisille ja sisäisille verkkosivuille. Kirjasto ylläpitää myös Väestöliiton ulkoisilla sivuilla olevaa Tietolinkki-osiota. Informaatikko antaa kirjallisuusviite- ja kokotekstitietokantojen (esim. Popline, Medline, Sociological Abstracts, PsycINFO, Academic Search Elite sekä Linda ja Arto) käyttökoulutusta työntekijöille. Toimintavuoden aikana järjestetään henkilökunnalle kaksi elektronisten aineistojen käyttökoulutustilaisuutta, joihin pyydetään myös ulkopuolisia kouluttajia. Informaatikko kouluttaa itseään nopeasti muuttuvalla tietopalvelualalla osallistumalla alan koulutustilaisuuksiin.

Koonnos

Tutkimuksia tuotetaan kaikilta kolmelta painopistealueelta (perhe, muuttoliike, seksologia) vähintään vuoden 2009 tuotantoa vastaava määrä.

Ulkoista yhteistyötä kehitetään edelleen. Keskeisenä tavoitteena on luoda toimivat tutkimussuhteet erityisesti *Työn ja hyvinvoinnin laitoksen* kanssa.

Sisäistä yhteistyötä kehitetään erityisesti liiton ohjelmatoimien puitteissa. Samoin tutkimusyhteistyötä kehitetään lokakuussa 2009 pidetyn liiton tutkijakokouksen tarjoamin suuntaviivoin. Yhteistyötä VL-Markkinointi Oy:n kanssa edistetään erityisesti julkaisujen myynnin ja niistä saatavien tuottojen lisäämiseksi.

Talouden vakauttaminen edellyttää tasokorotuksen saamista opetusministeriön vuosittaiseen avustukseen. Vakautetun talouden kautta on mahdollista täyttää 1,5 avointa perheisiin perhetutkijan tointa. Vuonna 2009 tiimissä oli erikoistutkija ja perhetutkija 6 kk.

VIESTINTÄ

Toimintaympäristö

Yleinen asenneilmapiiri on viime vuosina tukenut Väestöliitolle keskeisten asioiden eli lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointikysymysten nostamista julkisuuteen. Tämä luo hyvän lähtökohdan Väestöliiton harjoittamalle viestinnälle. Taloudellisen taantumana kilpailu vähenevistä resursseista voi kuitenkin johtaa lapsi- ja perheystävällisten asenteiden heikkenemiseen. Tällaisessa tilanteessa Väestöliiton lapsi- ja perheystävällisen yhteiskunnan ja ilmapiirin vahvistamiseksi suunnattujen viestien läpimeno saattaa hankaloitua.

Valtava tietotulva ja viestintäkanavien moninaistuminen pirstaloittavat yleisesti ottaen viestintää ja lisäävät kilpailua. Viestintä siirtyy myös enemmän verkkoon ja muuttuu yhä hallitsemattommaksi. Sosiaalisen median nopea kasvu ja sen toiminnan kuluttajälähtöisyys muodostavatkin suuria haasteita Väestöliiton kaltaisille toimijoille. Toisaalta ne antavat myös mahdollisuuksia viestinnän nopeuttamiseksi ja entistä suuremman kohderyhmän saavuttamiseksi.

Väestöliitolla on hyvä julkisuuskuva ja matala julkaisukynnys perinteisen median keskuudessa. Se luo liitolle vahvan kilpailuvaltin. Väestöliiton oman toiminnan moninaisuus muodostaa viestinnälle haasteita; viestinnän pitää kyetä reagoimaan ja tiedottamaan monista tärkeistä asioista lähes samanaikaisesti.

Väestöliiton viestinnän haasteet ovat tunnettuuden lisääminen suuren yleisön keskuudessa, viestintäkanavien moninaisuuden haltuunotto erityisesti sosiaalisen median osalta ja viestinnän suunnitelmallisuuden, ajoituksen ja tehokkuuden kasvattaminen.

Toiminta-ajatus

Väestöliiton viestintä tukee Väestöliiton mission ja strategisten tavoitteiden saavuttamista viestinnällisin keinoin. Viestintä on rakentamassa Väestöliiton yhteisökuvaa nykyaikaisena ja asiantuntevana nuorten ja perheiden hyvinvointia ajavana järjestönä. Viestinnän tehtävänä on Väestöliiton tunnettuuden lisääminen erityisesti suuren yleisön keskuudessa. Viestintä tiedottaa Väestöliiton toiminnasta ja tavoitteista Väestöliitosta ulospäin. Lisäksi viestintä edesauttaa Väestöliiton sisäistä hyvää tiedonkulkua tarjoamalla sille kanavia kuten intranet, VL-Akatemia ja muut tiedotustilaisuudet.

Tavoitteet

Väestöliiton toiminnan vahva pohja, tutkimuksista ja palveluista saatava tieto ja kokemus on kyettävä yhdistämään viestinnässä entistä paremmin. Tämä luo perustan viestinnän luotettavuudelle.

Viestinnän tavoitteena on, että kansalaiset tuntevat entistä paremmin Väestöliiton toimintaa ja palveluja. Väestöliiton julkisuuskuvaa vahvistetaan entisestään. Vuosittainen lehdistöosumien määrä vakiinnutetaan lähelle 1500- 1700 kappaletta. Tähän päästään aktiivisella mediatiedottamisella; lehdistötiedotteiden- ja tilaisuuksien lisäämisellä sekä hyvällä toimittajien palvelemisella. Mediatiedottamisen laatuun kiinnitetään etistä enemmän huomiota. Tämä edellyttää yhteisten tiedotusrekisterien luomista, tiedonkulun nopeutta ja selkeyttä.

Väestöliiton vuonna 2009 uusittujen nettisivujen kävijämääriä pyritään myös kasvattamaan nykyisestä noin 70 – 80 000 yksittäisestä kuukausikävijästä. Nyt valtaosa Väestöliiton verkkosivuista on kerätty Väestöliiton verkkotunnuksen alle ja tämä helpottaa nettisivujen tunnetuksi tekemistä. Nettisivuja kehitetään entistä enemmän eri ryhmiä palveleviksi nettipalveluiden määrää ja kirjoa lisäämällä. Väestöliiton netissä olevat palvelut kerätään yhteen paikkaan, Netti-Väestöliittoon, jolloin niiden löydettävyys helpottuu. Väestöliiton löydettävyyttä eri hakupalveluissa parannetaan.

Väestöliiton läsnäoloa sosiaalisissa medioissa lisätään. Tässä keskitytään alkuvaiheessa Facebookiin, IRC-galleriaan ja YouTubeen.

Omaa lehteä kehitetään paitsi tiedotuskanavana myös mielipidevaikuttajana. Myytäviä julkaisuja suunnataan entistä enemmän suuren yleisön tarpeisiin.

Palvelut

Väestöliiton viestintäpalvelut muodostuvat mediatiedottamisesta, verkkosivustoista, Pari ja perhe-lehdestä, julkaisu-tuotannosta, esitteiden ja materiaalien toimittamisesta, yksiköiden avustamisesta ja tilaisuuksien järjestämisestä.

Palveluita tarjotaan medialle, jäsenjärjestöille ja sidosryhmille, päättäjille, suurelle yleisölle ja Väestöliiton yksiköille ja henkilökunnalle.

Vaikuttaminen

Toimintavuonna viestinnässä pyritään vaikuttamaan erityisesti köyhyyden vastaisen teemavuoden ja sen tavoitteiden tunnetuksi tekemiseksi.

Viestinnän avulla vaikutetaan yleiseen mielipiteeseen Väestöliiton arvojen ja strategisten painopisteiden mukaan. Medialle järjestetään erilaisia taustatilaisuuksia eri aiheista. Mielipidekirjoituksia lähetetään eri medioille suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Mielipidekirjoituksissa paitsi reagoidaan yleisiin keskusteluihin ja tapahtumiin myös herätetään uusia keskusteluja.

Medialle, päättäjille, tutkijoille ja yhteistyökumppaneille järjestetään muutamia, erilaisia keskustelutilaisuuksia Väestöliiton yksiköiden kanssa. Viestintä koordinoi myös Väestöliiton Kodin viikon tapahtumia.

Yhteistyö

Väestöliiton viestintä tekee yhteistyötä Väestöliiton eri yksiköiden kanssa, jotta tieto heidän toiminnastaan leviäisi mahdollisimman hyvin talosta ulos ja sen sisällä. Viestintä on mukana myös erilaisissa viestintäverkostoissa, joissa tehdään yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa. Yhteistyötä lisätään myös Väestöliiton jäsenjärjestöjen tiedotusvas- taavien kanssa järjestämällä heille yhteinen tilaisuus vuoden aikana.

Medioiden kanssa yhteistyötä tehdään järjestämällä heille tarkoitettuja tilaisuuksia ja kartoittamalla keskeisten medioiden näkemys Väestöliiton tiedottamisen laadusta.

Voimavarat

Väestöliiton viestintäyksikön muodostavat viestintäpäällikkö, tiedottaja, julkaisupäällikkö, markkinointisuunnittelija ja yhteyspäällikkö. Toimintavuoden aikana viestintätiimiä vahvistetaan verkkotoimittajalla, joka vastaa paitsi Väestöliiton verkkosivustojen kehittämisestä myös Väestöliiton näkyvyydestä erilaisissa sosiaalisissa medioissa. Korkeakouluharjoittelijoita käytetään mahdollisuuksien mukaan viestintäassistentteina. Viestintätiimin jäsenten ammattitaitoa lisätään erilaisten koulutusten avulla.

NETTI-VÄESTÖLIITTO

Väestöliiton toimintastrategian yhtenä osa-alueena tulee olemaan Netti-Väestöliitto –toimintaohjelman perustaminen. Toimintaohjelman avulla yhdistetään Väestöliiton eri yksiköiden ja hankkeiden nettitoimintaan liittyvä osaaminen ja ammattitaito.

Nettitoiminnan asiantuntemus ja sisällöt tulevat eri yksiköistä ja hankkeista. Toimintaohjelman pääasiallisena tavoitteena on lisätä Väestöliiton sisäistä yhteistä ja luoda liiton nettitoiminnalle yhteiset periaatteet sekä tulevaisuuden suuntaviivat. Tällä tavoin toiminnan koordinointi helpottuu ja yhteisten hankkeiden suunnittelu saadaan joustavammaksi. Samalla myös netin palvelujärjestelmien ja toimintaympäristöjen hankinta pystytään hoitamaan keskitysti.

Väestöliiton nettipalvelut ovat erittäin suosittuja ja kaikissa tapauksissa kysyntään ei resurssien rajallisuuden vuoksi ole pystytty vastaamaan. Toimintakauden keskeisenä tavoitteena on yhtenäistää Väestöliiton tarjoamia nettipalveluita sekä aloittaa uusien nettipalveluiden kehittäminen keskittyen erityisesti asiantuntijoiden ohjaamiin vertaisryhmätoimintamalleihin ja nettikoulutuksiin. Tämä edellyttää henkilöstön verkko-osaamisen lisäämistä ja näkökulman huomioimista myös henkilöstöpolitiikassa. Toimintaohjelman yhteydessä selvitetään nettiradion ja netti-TV:n perustamismahdollisuuksia ja laaditaan periaatteet Väestöliiton läsnäololle suosituissa sosiaalisissa medioissa, kuten YouTube ja Facebook.

HENKILÖSTÖHALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Henkilöstöhallinnon toiminta-alue käsittää Väestöliitto ry:n hallinnon ja viisi toimintayksikköä sekä tytäryhtiöt VL-Markkinointi Oy:n ja VL-Medi Oy:n.

Väestöliitto on asiantuntijaorganisaatio, jonka jatkuvana tavoitteena on henkilöstön erinomaisen osaamistason ylläpitäminen ja lisääminen sekä tuloksekas ja hyvin johdettu organisaatio. Henkilöstöhallinnon tehtävänä on edistää ja tukea Väestöliiton henkilöstöresursseihin liittyvää strategista suunnittelua. Toimintavuonna tehdään henkilöstötilinpäätös, joka muodostuu tärkeimmistä henkilöstöön liittyvistä tunnusluvuista, jotka kertovat henkilöstön tilasta, toiminnasta ja kustannuksista. Näiden tavoitteiden tukena liitolla on monipuolinen ja ajantasainen henkilöstötietojärjestelmä.

Tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Erinomainen osaamistaso

Koulutussuunnitelmat tehdään yhdessä yksiköiden kanssa ja ne kytetään yleiseen toimintasuunnitelmaan. Suurin osa hankittavasta koulutuksesta painottuu substanssiosaamisen lisäämiseen, mutta koulutusta hankitaan tarpeen

mukaan myös ammatillista osaamista tukevilla aiheilla. Tarvittavan osaamisen hankkimista pyritään tukemaan rekrytoinneilla. Toimintavuonna jatketaan esimiestoiminnan kehittämiseen liittyvää valmennusta. Sisäisenä koulutusmuotona jatketaan VL-Akatemioita, joissa esitellään oman talon toimintoja ja muita ajankohtaisia aiheita. Henkilöstöhallinto osallistuu TES-koulutukseen ja alansa täydennyskoulutukseen.

Tuloksekas, motivoitunut ja hyvin johdettu organisaatio

Toimintavuonna saatetaan päätökseen v. 2009 aloitettu työtehtävien vaatavuustason arviointi liittyen työehtosopimuksen uudistukseen työn edellyttämien osaamisvaatimusten ja palkkauksen vastaavuudesta. Kartoitusta hyödynnetään muun muassa yksiköiden toiminnan suunnittelussa. Tämän lisäksi työyhteisön kehittämistä tuetaan organisaatorakenteiden ja työnkuvien selkiyttämällä sekä ulkopuolisella työhohjauksella. Työterveyden kanssa tehdään yhteistyötä järjestämällä taukoliikuntaa ja kuntoutusta työkyvyn ylläpitämiseksi. Henkilöstöhallinnon prosesseja tarkistetaan ja tehdään niihin tarvittavia täydennyksiä ja korjauksia sujuvuuden parantamiseksi.

Tehokas ja toimiva henkilöstötietojärjestelmä

Henkilöstöhallinnon ohjelmaa MBH:ta kehitetään edelleen koko Väestöliitto-konsernia palvelevaksi ja sille etsitään uusia käyttömahdollisuuksia. Tietojärjestelmään kootaan tietoa henkilöstön koulutuksista ja osaamisesta.

Toimintavuoden aikana kiinnitetään erityistä huomiota strategiseen henkilöstösuunnitteluun ja resurssien oikeaan kohdentamiseen.

TALOUS

Toimintavuoden aikana taloustilanne on haastavampi kuin edellisenä vuotena. Alustavassa talousarviossa avustustasot pysyvät lähes muuttumattomina. Suurin yksittäinen vaikutus on vuoden 2009 aikana tulleet palkankorotukset; 1.3. alkaen 1,3 % ja 1.9. alkaen 2,9 %. Kokonaisvaikutus on noin 150 000 euroa vuodessa. Kun hankkeiden ja projektien avustukset eivät nouse, joudutaan kustannuksia leikkaamaan palkkojen nousun vuoksi.

Omarahoituksen osuus laskee. Vaikutus on noin 100 000 euroa. Lasku johtuu tytäryritysten taloudellisen tilanteen heikkenemisestä. Muuten tuottojen oletetaan pysyvän ennallaan. Uusien tuottojen mahdollisuutta yritysytteistyöllä ja keräyksillä suunnitellaan mutta niiden toteuttaminen on entistä haastavampaa. Kuntien talouden heikentyessä avustukset ja palvelujen ostot kunnilta tulevat laskemaan hieman. Uusia hankerahoituksia haetaan säätiöiltä sekä RAY:ltä.

Henkilöstökulut sopeutetaan taloudellisen tilanteen mukaiseksi. Kustannuksia tarkastellaan hankekohtaisesti ja yleisellä tasolla. Hankkeissa tavoitteita joudutaan hieman laskemaan tuotto-kulusuhteen muuttuessa.

Inflaation pysyessä lähes nollassa, ei muiden kulujen kohdalla kustannusnousuja tule. Hankinnat tehdään tarkan harkinnan jälkeen. Kuitenkaan toiminnan kehittämistä ei voida pysäyttää. Tekniikkaa hyväksikäyttäen pyritään automatisoimaan rutiinitehtäviä ja näin saadaan henkilöstöresurssit kohdistettua tuottavampaan työhön.

Vuoden 2010 aikana aloitetaan taloushallinnon perusjärjestelmän uusimisen suunnittelu. Nykyinen taloushallinnon järjestelmä teettää enemmän työtä, kuin siitä saadaan hyötyä. Kehityshankkeessa pitää ottaa huomioon mahdollinen sähköinen asiointi tilintarkastajien, verottajan sekä RAY:n kanssa. Kehityshankkeeseen pyritään löytämään rahoitusta ulkopuolelta.

Väestöliiton kassatilanne heikkenee hieman vuoden aikana taloudellisen tilanteen mukaan. Kassatilannetta seurataan päivittäin. Kiinteistö Oy Kalevanpojan remonttiin otetun lainan lyhennykset alkavat vuonna 2011.